

dışarıya 1.707,3 milyon \$ ödenmiştir. Bu meblağ, toplam 1979 yılı dışalım bedelinin % 33,7 sini, toplam dışsatım bedelinin % 75,5 ini oluşturmaktadır.

3. SEÇİLMİŞ ÖNEMLİ KURULUŞLAR- DA 1979 YILI GELİŞMELERİ

Bu (bölümde, doğrudan madencilikle ilgili veya dikey entegrasyonun bir gereği olarak madencilik işletmelerini bünyesinde bulunduran 9 ikuruluşun (TDCİ, mUBANK, KBİ, ÇtNKUİR, KtİMAŞ, TKİ, Yeni ÇELTEK, KÖMÜR tŞL. A.Ş. ve TPAO) 1979 yılı faaliyetleri incelenmiştir. Bu kuruluşların hepsi sermayesinin tamamı veya (büyükçe .bölümü kamu fonlarından oluşan kamu iktisadi teşebbüsleridir. Kullanılan veriler çoğunlukla bu kuruluşların kendi hazırladıkları yıllık faaliyet raporlarından alınmıştır. Madencilik sektöründe faaliyet gösteren özel şirketleri ele alan genel bir, <1979'da özel Kesim Çalışmaları» değerlendirmesi yapılmak istenmişse de veri azlığı nedeniyle bu mümkün olmamıştır.

34. TÜRKİYE DEMİR VE ÇELİK İŞ- LETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜ- ĞÜ FAALİYETLERİ (1)

3.1.1. Etüd ve Arama Çalışmaları :

Bingöl - Genç - Avnik düşük tenörlü demir cevheri yatağının değerlendirilmesi için TDCİ bünyesinde 1978 yılında başlatılan çalışmalar 1979 yılında da sürdürülmüştür. Yatağın TDCİ üzerine ruhsatlı olmayan (bölümleri de 2172 sayılı yasa kapsamında TpÇİ'ye devredilmiş, bu şekilde etüdlerin daha sağlıklı bir rotaya girmesi sağlanmıştır. Avnik*-te MTA Enstitüsünün ilk tesbdtlerine göre 134 milyon ton (%27,3 Fe) rezerv vardır. İlık kapasite (belirlemelerine göre 1985 yılından itibaren Avnik'ten 450,0 bin ton sinterlik cevher, 1.850,0 bin ton pelet olmak üzere ' 2.300,0 ton/yıl cevher üretilecektir. 1979 yılında MTA ortak proje kapsamında sondajlı aramalara ve teknolojik çalışmalara devam etmiştir.

Salıanını jeolojik, fotojeolojik, tektonik oluşumlarının belirlenmesi amacıyla Eg& üniversitesi ile, hidrojeoloji, kaya mekaniği ve enerji temini etüdleri içdn OOTÜ ile dşbirlik yapılmaktadır. İTÜ cevher zenginleştirme test sonuçlarını bir rapor halinde TDCİ'ye vermiştir. Fi-aibilite etüdü TDCİ tarafından 1980 yılı sonunda tamamlanacaktır.

Malatya - Hekimhan _ Deveci yatağının üst sonlarında 10 -11 milyon ton rezervli, direkt sarplık limonit cevheri, alt zonlarda ise rezervi henüz kesin olarak saptanamamış muhtemelen 130 milyon ton siderit (% 42 Tē) cevheri vardır. Her iki zonda cevher ayrıca % 4 - 5 Mn içermektedir. 1979 yılında 2172 sayılı yasa kapsamında işletme hakları TDCİ'ye devredilen bu sahanın siderit cevheri için fizibilite etüdüne başlanmıştır. UNIDO teknik yardım programı kapsamında, TDCİ - MTA Enstitüsü teknik işbirliği yapmaktadırlar. Yıl içinde MTA sondajlı arama ve teknolojik çalışmalara devam etmiştir. TDCİ, cevherin sinterleşme koşullarını saptamak üzere benzer yapıda cevher kullanan Avusturya, VOiEffT - Alpine firmasıyla işbirliği yapmak üzere girişimde bulunmuştur. Deveci yatağı fizibilite etüdü 1980 yılı sonunda tamamlanacaktır, ilk etüdlere göre Deveci sideritlerinden 1985 yılından itibaren yılda 2,0 milyon ton üretilecek ve doğrudan demir-çelik fabrikalarında kurulu sinter tesislerine beslenecektir.

Adana - Feke - Attepe yatağında MTA'nın ilk çalışmalarına göre 34,0 milyon ton rezerv vardır. Bu yatağın 10 -15 km. lik çevresinde bulunan Kızıl, Mentēş, Uyuzpunan, Elmadağ demir cevheri yatakları ile Havza'nın cevher potansiyeli 50,0 milyon tonun üzerindedir. Bu Havza'nın işletme hakları 1979 yılında 2172 sayılı yasa kapsamında TDCİ'ye devredilmiştir. Havza'nın İsdemir*e yakın olması ve cevherin doğrudan yüksek firma verile-

(1) TDCİÖ'nia faaliyetleri onadencüük ağırlıklı olarak incelenmiştir.

bilecek kalitede buhınması bu yöre yataklarının önemini arttırmaktadır. MTA 1979 yılında Havza'da sondajlı aramalarda bulunmuş ve fizibilite etüdünün yapımına girişmiştir, ilk (belirlemelere göre Havza'dan 1983 yılından itibaren 900'0 bin ton parça cevher, 600,0 fbin ton sinterMk toz olmak üzere yılda 1,5 milyon ton cevher çıkartılacaktır. TSDÇi, Attepe havzası konusunda «Havza planlaması» için 1979 yılında Tüstag firması ile teknik işbirliği sözleşmesi imzalamıştır.

Sakarya-Çamdağ silisli ve karbonatlı cevherlerinin yüksek fırınlarda kullanılabilirliğinin saptanması için, MTA ve B. Alman Salzgitter formasına teknolojik çalışmalar yaptırılmış, sonuçta % 15-20 Fe içeren cevherin yüksek fırında kireçtaşı yerine ve ayrıca % 10 -12 arasında sinter harmanına ilave edilebileceğd belirlenmiştir. 1979 yılında ilk deneme partisi olarak 2,0 bin ton cevher Erdemir'e sevfcedilmiş ve sinter tesisine beslenmiştir, ilk [belirlemelere göre beklenen olumlu sonuçlar ortaya çıkmamıştır.

Divriği'ye 10 km mesafede bulunan 9 milyon ton rezervli Dumluca demir yatağının Üretime geçirilmesi için gerekli işletme projesinin hazırlanması işi 1979 yılında Tüstaş firmasına verilmiştir.

TDCİ sahalarının etüd ve aramaları genel olarak MTA Enstitüsü tarafından yürütülmektedir. TDCİ'ye 1979 yılı ikinci yarısında bir çok işletme hakkı devredildiği için MTA'nın etüd ve arama programı, yıl içinde DPT eşgüdümünde yapılan toplantılarla ortaya çıkan yeni işletme gereksinimleri doğrultusunda revise edilmeye çalışılmıştır. Ancak her iki kuruluş arasında eksik olan işyumu ile işbölümü anlayışı, TDCİ'nin demir cevheri üretim politikasının belirsiz oluşu ve birçok sahayı bizzat işletme yerine kiralamayı tercih edişi nedenleriyle istenilen sonuçlar alıoamamıştır.

3.15. TDCİ Demîr Cevheri Üretimi :

1979 yılı içinde TJD.Çjt'ne 2172 sayılı

yasa kapsamında birçok saha devredilmiştir. TDCİ kısa dönemde *üretime* alabileceği bu sahalardan Sivas - Çetinkaya, Otlukilise, Erzincan - Bişmişen, Adana-Attepe, Kızıl, Mentese ve Balıkesir- B. Eğinir, K. Eğinir, Şamlı, Ayazmant demir cevheri yataklarını, fbir protokolle Ereğli Demir-çelik îlb. A.Ş.'me kiralamış, AnkaraKesikköprü, Keskin, Kayseri —Karamadazı ve Adana— Asilik demir cevheri yataklarını eski işletme hakkı sahipleriyle özel sözleşmeler yaparak eski statüde devam ettirmiş, sadece Hekimhan'da bir emanet komisyonu kurarak işletme faaliyetlerine geçmiştir. Bu nedenle T.D. Ç.İ. 1979 yılı demir cevheri üretimi sadece iki işletme bazında ele alınacaktır. (Tablo 13.)

TABLO 13. TDCİ Demir cevheri üretimi (Bin ton)

Üretim Veri	1978	1979 Prog.	1979 Gerç.
Divxi& İstetmesi			
Üretim	(1.540,1)	(2.165,0)	(1.240,8)
A. Kafa	701,0	1.300,0	659,1
B. Kafa	339,1	565,0	237,6
C Kafa	500,0	300,0	344,2
İstasyona Taşıma	(1.250,5)	(2.050,0)	(1.110,1)
A Kafa Havaî Halt	500,4	550,0	393,5
A Kafa Müt. Kam.	200,6	750,0	265,5
C Plaser Müt. Kam	549,5	750,0	451,İ
Hekimhan İşletmesi			
üretim	(—)	(600,0)	(203,5)
Deveci	—	400,0	203,3
Karacuz	—	200,0	0,2
Toplam Üretim	(L540,1)	(2.765,0)	(1.444,3)

Divriği'de üretim program hedefinin ancak % 57,3'üne ulaşması esas olarak ocak •—istasyon arası nakliyenin yeterince yapılamamasında düğümlenmektedir. AB. Kafa cevherleri işletmede mevcut 200 m. boyundaki kuyulara dökülmekte ve kuyu dibinden alınan kırılmamış cevher karo galerisinden vagonetlerle çekilmekte ve kırma— eleme istasyonuna taşınmakta-

dır. Birincisi işletme faaliyetlerinin yeterince etkin denetlenmemesinden, kırılmamış cevher gerekli ebattan zaman zaman dana iri olarak kuyuya dökülmekte İbu ise kuyuların sık sık tıkanmasına neden olmaktadır. İkincisi, taşıma kapasitesi 500 bin ton/yıl'a kadar düşen havai hat bugün için ekonomik ömrünü doldurmuş olup, sık sık arıza yapmaktadır, üçüncüsü piyasa kamyonlarıyla yükleme istasyonlarına cevher taşıma sistemi büyük ölçüde çalışmamaktadır. Belirli Ölçüde yöresel ve politik boyutlar taşıyan bu sorun 1979 yılında Müessesesi'nin başlıca uğraşı konusu olmuştur.

Yü işçinde müessesesi tarafından 778,4 bin m³, müteahhit tarafından 451, 6 bin m³ olmak üzere toplam 1.230,1 bin m³ dekapaj yapılmıştır.

Divriği'ye 10 km mesafede bulunan 7 milyon ton rezerv sahip Bumhıca yatağı ile 3 km mesafede bulunan ve işletme hakkı yıl içinde TDÇt'ye devredilen 0,5 milyon ton rezerve sahip Akdağ yatağında herhangi bir üretim faaliyetinde bulunulmamıştır.

Divriği'den demiryolu ile sevk edilen demir cevherinin 641,2 bin tonu Karabük'e 368,7 bin tonu İskenderun demir-çelik fabrikasına gitmiştir.

İşletme hakları yıl içinde TDÇt'ye devredilen Hekimhan bölgesi demir madenlerini işletmek amacıyla, TDÇt tarafından 30 milyon TL sermayeli Hekimhan Madenleri Müessesesi kurulması için girişimde bulunulmuşsa da, Maliye Bakanlığının viae vermemesi nedeniyle müessesesi faaliyete geçmemiştir.

Kurulan bir emanet komisyonu aracılığıyla 1979 yılında zor koşullar altında yapılan çalışmalarla başarılı sonuçlar alındığı söylenebilir, üretilen 203,5 bin ton cevherin 20,3 bin tonu Karabük'e 54,5 bin tonu İskenderun'a 6,8 bin tonu Erdemir'e sevk edilmiş olup, 1980 yılında 121,9 bin ton cevher stokta devredilmiştir. Hekimhan Deveci yatağı halen işletilen üst zonu

ana nxirerali limonit olup, içerisindeki % 5 İfaı, yüksek fırınlardaki mangan dengesi açısından önem taşımaktadır.

3.1.3 Kiralanan Sahalarda Demir Cevheri üretimi

T.DjÇ.t. 1979 yılında 2172 sayılı yasa kapsamında işletme hakkı kendisine devredilen birçok sahayı özel sözleşmeler ile belirli sürelerle Ereğli Demir Çelik'e ve eski işletme sahiplerine devretmiştir. Bu devir işleminin hukuki durumu henüz aydınlığa kavuşmamıştır. Hukukçuların birçoğu bu devir işleminin yürürlükteki Maden Yasası hükümlerine ve 2172 sayılı yasanın gerçeklerine aykırı olduğu fikrinde birleşmektedir. Bu devir sözleşmeleri bazı sahalarda ihaleye verme diğer bazı sahalarda rödovansU çalıştırma anlamı taşımaktadır.

TDÇi ve Erdemir'in kiraladığı sahalara ve 1979 yılı üretimleri aşağıdadır. Tablo 14.)

TABLO 14. TDÇİ Kiralanan Sahaların Üretimi (Bin Ton)

Saha	Firma	1979 Rev.Pr.	1979 Gere
TDCİ Eüyle			
Kesikcöprü	İ. Şahin	200,0	180,0
Aşrılık	A. Tokoğlu	150,0	100,0
Karamada zı	ö^koyuncu	30,0	—
Caltı	Gogat	30,0	10,0
Kartalkaya	Aksu	30,0	15,0
Tacir	Sekili	30,0	10,0
Çavdar	E. Küic	20,0	15,0
Erdemir Eliyle			
Attepe	BUfer	225,0	125,0
Attepe	özfcoytracu	75,0	• 50,0
Bizmigen	Bilfer	100,0	15,0
Otlukilise	D. Export	40,0	15,0
Çetinkaya	D. Export	20,0	15,0
Menteg	ökoyuncu	70,0	40,0
Kızıl	Özkoyuncu	60,0	30,0
B. Eğmİr	A. Tokoflu	100,0	60,0
K. Eğmir	D. Eksport	20,0	10,0
gamlı	D. Eksport	100,0	50,0
Ayazmant	Bilfer	10,0	—
Genel Toplam		1.310,0	740,0

üretimin program düzeyine ulaşamamasına esas olarak 1979 yılının ikinci yarısında tüm yurt düzeyinde devam eden motorin akıntısı neden olmuştur.

3.1.4 Karabük Demir Çelik Fb. üretimi

Karabük Demir - Çelik Fabrikalarının 1979 yılı üretimleri ana üretim yerleri itibariyle aşağıdadır (Tablo 15.)

TABLO 15. Karabük Üretimleri
(Bin Ton)

Ana Üretim Yerleri	1979		1979 Gerç.
	1978	Prog.	
Kok ve kok tozu	706,9	800,8	655,4
Sinter	584,9	550,0	584,8
Sıvı Metal	530,0	510,0	507,5
Pik	79,4	85,0	63,2
Çelik ingot	597,8	550,0	581,9
Net hadde mam.	525,6	490,3	513,7
Kullanılan ana hammaddeler			
Demir Cevheri	951,7	1.060,0	
Taşkömürü	937,1	1.040,0	852,1
Hurda	17,0	39,0	26,8
Manganez	28,3	25,0	19,1
Kireçtaşı	240,6	260,0	204,5
Dolomit	91,6	96,0	76,4
Fluspat-Kolemanit	4,7	4,0	3,0

Karabük Kok Fabrikalarının ana hammaddesi olan taşkömürünün Zonguldak'tan temininde zaman zaman büyük güçlüklerle karşılaşmıştır. Yıl sonuna doğru kok bataryadan kritik stok düzeyinin altında çalışmaya mecbur olmuşlardır, 1979 yılı programa göre TKİ'den 1.120,0 bin ton taşkömürü gelmesi gerekirken 217,3 milyon ton eksikliği ile 902,7 bin ton kömür gelmiştir. Taşkömürünün zaman zaman % 18'e kadar çıkan kül oranı kok üretimini olumsuz yönde etkilemiştir.

Karabük'te, 1979 yılı demir cevheri tüketimi temininden daha hızlı olmuş, stoklar erimiştir. Divriği'den 641,2 bin ton,

çoğunluğu Ankara-Kesikköprü'den TDÇİ'nin müteahhide kiraladığı sahadan olmak üzere özel girişimcilerden 216,2 bin ton toplam 857,4 bin ton cevher temin edilmiştir. Cevherin yeterli düzeyde gelmemesi sonucu fırınları çalıştırabilmek amacıyla yıllar önce stok sahasında beğenilmediği için kullanılmayan düşük tenförlü, tozlu ve kükürtlü cevherlerin kullanılması zorunlu olmuştur. Cevher ve kok kalitesindeki bu kötü durum yüksek fırın, çelikhane ve haddehane üretimlerini olumsuz yönde etkilemiştir. Cevher açığını kapamak için TDÇİ, Ereğli kontenjanından Brezilya- çevirini gerektirmek istemişse de bu girişim yıl içinde sonuç vermemiştir. Ancak Kr-demir'in ithal ettiği bir miktar Brezilya cevheri çelikhane oksidasyon cevheri olarak kullanılmış ve olumlu sonuçlar alınmıştır.

3.1.5. İskenderun Demir Çelik Fb. Üretimi

İskenderun Demir - Çelik Fabrikalarının 1979 yılı üretimleri ana üretim yerleri itibariyle aşağıdadır. (Tablo 16)

TABLO 16. İskenderun Üretimleri
(Bin Ton)

Ana Üretim Yerleri	1979		1979 Gerç.
	1978	Prog.	
Kok ve Kok tozu	525,3	686,0	733,0
Sinter	695,1	980,0	1.056,1
Sıvı Metal	498,5	680,0	683,2
Pik	93,3	206,0	206,1
Çelik tngot	370,5	450,0	435,0
Net hadde mam.	320,1	410,0	323,1
Kullanılan ana hammaddeler			
Demir Cevheri	800,2	1.350,0	1.112,1
Taşkömürü	683,5	1.066,0	940,6
Hurda	44,1	50,0	44,6
Manganez	8,4	26,0	12,0
Kireçtaşı	185,0	390,0	250,0
Dolomit	74,1	116,4	87,4
Fluspat Kolemanit	3,1	6,0	5,4

1979 yılında İskenderun'a toplam 1.143,2 bin ton taşkömürü gelmiştir. Zonguldak'tan 200,0 bin ton *programa* karşılık 170,0 bin ton taşkömürü İskenderun'a sevk edilmiş, diğer bölüm ise A. B.D.'den satın alınmıştır.

. İskenderun'da da 1979 yılı demir cevheri tüketimi, temininden daha hızlı olmuş ve stoklar yıl başındaki 734£ bin ton düzeyinden yıl sonunda 205, 0 bin tona düşmüştür. Yü içinde Divriği'den toplam 308,7 bin ton, Hekimhan'dan 54,5 bin ton özel kuruluşlardan (Çoğunlukla Saimbeyli yöresinden olmak üzere) 159,9 bin ton, toplam 581,1 bin ton cevher temin edilmiştir. Stoktaki cevherlerin (büyük ölçüde düşük tenörlü, tozlu ve kükürlü oluşu metal üretimini olumsuz yönde etkilemiştir.

Çelükhanede, gerekli olan refrakter malzemeler miktar ve 'kalite olarak zamanında temin edilememiş, kalifiye eleman sıkıntısı sorunu önemini sürdürmüştür. Bütün bu nedenlerle isdemir 1979 yılı sıvı çelik kapasite kullanımı % 44 düzeyinde kalmıştır.

3.1.6. Tüketimdeki Gelişmeler ve Satışlar :

TDCİ, kendi ürettiği ve ithal ettiği demir ve çelik ürünlerini pazarlamak için 1978 yılında Yönetim Kurulu kararı ile «Alım Sattım ve Dağıtım Müessesesi» kurmuş ise de kadrolar Maliye Bakanlığınca onaylanmadığı İçin müessese faaliyetine geçememiştir. TDCİ yurtiçi dağıtımını 1979 yılında 32 depo ile yürütmüş, ancak 1978'de Bakanlar Kurulu Kararnamesi 4le getirilen tahsis belgesi uygulamasını istenilen biçimde yürütememiştir.

Türkiye'nin demir - çelik talebinin her yıl giderek büyümesi ve üretim ile dışalımın bu talebi karşılayamaması nedeniyle piyasaya ikili fiyatlar egemen olmaktadır, üretici kuruluşlara finansman temin etmek için 1979 yılında demir-çelik fiyatları birçok kere yükseltilmiş ise de özellikle öngörülen miktarda dışalım yapılamaması nedeniyle bu işlem talepler üzerinde caydırıcı bir rol oynamamıştır. TDCİ demir-çelik ürünleri dışalım programı 300,0 bin ton iken, fiili dışalım 136,0 bin ton olmuştur. 1979 yılında 17,7 bin ton pik, 1,1 bin ton naptalin dışsatımı sonucu 2,6 milyon \$ gelir elde edilmiştir.

TDCİ'nin 1979 yılı satışları aşağıdadır. (Tablo 17.)

TABLO 17. TDCİ 1979 yılı satışları (Bin Ton).

	Kara- bük	isken- derun	Top- lam
Hadde Mamulleri	515,0	439,0	954,0
Kok ve Kok tozu	111,0	22,0	133,0
Pikler	8,0	157,0	165,0
Boru ve ekleri	11,0	—	11,0
Sülfürik asit	—	6,0	6,0
Süper fosfat	10,0	—	10,0
özel Siparişler	48,0	—	48,0
İthal Demir - Çelik Kok yan ürünleri (Milyon TL)	—	—	338,0

3.1.7. Yatırımlar:

TDCİ 1979 yılı yatırım programı ve gerçekleştirmeler aşağıda verilmiştir. (Tablo 18.)

TABLO 18. TDCİ 1979 yılı yatırımları (Milyon TL.)

	1979 Rev. Prog.		1979 Gerç.	
	Dış	Toplam	Dış	Toplam
Demir-Çelik Sektörü	(2.918,0)	(7.642,0)	(9.048,5)	(12.035,9)
İskenderun - Demir Çelik		80,0	3.192,4	3.744,1

İsken. 1. Kad. Tevsiat	2.500,0	6.200,0	5.804,2	7.916,4
Karab. Y. F. 1st. Art.	100,0	125,0	23,0	1623
Karabük Çelik Mod.	60,0	75,0	—	13,0
isdemir Büy. Tevsiat	50,0	270,0	23,9	23,9
Sivas 4. Demir - Çelik	100,0	550,0	4,9	51,6
V. Demir - Çelik	15,0	30,0	—	—
Diğerleri	93,0	312,0	0,1	124,6
Madencilik Sektörü	(387,4)	(1.420,7)	(770,6)	(1.788,2)
Hasançelebi Prog.	69,0	340,0	63,5	392,6
Divriği işl. Tevs.	41,3	«1,0	—	51,9
Divriği Pelet-Konsant.	269,0	894,4	707,4	1.262,7
Diğerleri	8,1	125,3	—	81,3
Madeni Eşya Sektörü	(13,5)	(74,0)	—	(3,0)
Genel Toplamı	(3.318,9)	(9.136,7)	(9.8194)	(13.827,1)

isdemir'in kapasitesim 1 milyon ton/yıldan 2,2 milyon ton/yıl'a arttıracak «1. Kademe Tevsiatı» projesinde 1977 yılında başlayan çalışmalar 1979 yılında sürdürülmüştür, ancak bu proje kapsamında yer alan birçok tesisin yapımında müteahhit firmaların yetersizliği, emanet yapım ekiplerin güçsüzlüğü ve finansman eksikliği nedenleriyle önemli gecikmeler olmaktadır,

isdemir II. kademe tevsiatı (Çelik üretiminin 6 milyon -ton/yıl'a çıkarılması) için 1979 yılında imzalanan sözleşmeye uygun olarak Sovyet - Tjashpromexport firması fizibilite etüdünün ve detay proje raporunun hazırlanması için çalışmalarına başlamıştır.

Karabük yüksek firm Üretimini arttırılması projesi kapsamında 1979 yılında 3 no'lu fırının revetmanı gerçekleştiril-

miştir.

Sivas 4. Demir - Çelik tesisi fizibilite etüdünün yapımını yükümlenen Kaiser/Ay-yıldız firması raporunu 1979 yılı içinde TDÇt'e vermiştir. TDÇt - Sidemir elemanları da paralel toir fizibilite etüdü hazırlamışlardır. Sidemir projesi yatırım için teklif alma safhasındadır.

Madencilik sektörü yatırımlarından Hasançelebi demir cevheri işletme konsantrasyon - pelet tesisi projesi ile Divriği işletme tevsiatı ve Divriği konsantrasyon - pelet tesisi projelerindeki 1979 yılı gelişmeleri IV. Bölümde önemli projeler arasında ayrıca incelendiği için burada bahsedilmeyecektir.

3.1.8. Personel ve tsçi Duruma:

TDÇt personeli ve işçilerinin Örgüt içindeki dağılımı aşağıdadır. (Tablo 19.)

TABLO 19. TDÇt Personeli ve İşçi Sayısı

	1978		1979	
	Pers.	tsçİ	Pers.	İşçi
Genel Müd. Karabük	348	589	369	546
Gen. MÜd. Taşra	400	508	448	174
iskenderun	1.506	15.92a	1.567	15.607
Karabük	1.050	11.879	1.006	10.936
Divriği	160	1.167	187	1.762

Hekimhan	—	—	5	245
Karabük Montaj Müdürlüğü	—	1.740	—	1.594
5000 ev. Em. Kom.	—	2.808	—	2.703
Toplam	3.464	34.612	3.582	33.567

3.1.9. Sermaye Hareketleri ve Mali Sonuçlar :

TDCİ'nin sermayesi artan işletme finansmanı (gereksinimi doayısıyla 1979 yılı içinde 3250,0 milyon TL sonndan 20.000,0 milyon TL sına çıkarılmıştır. 1979 yılında: müessese bazında gayrisafi satış hasılatı ve dönem sonuçları ile konsolide mali sonuçlar aşağıdadır. (Talblo 20.) (Tablo 21.)

TABLO 20. TDCİ Müesseselerinin 1979 Yılı Malî Sonuçları (Milyon TL)

	Gayrisafi Satış	
	Hasılatı	Kar (Zarar)
Karabük	11.071,0	+ 352,3
İskenderun	7.754,3	— 914,8
Divriği	479,0	— 29,1

TABLO 21. TDCİ Konsolide Mali Sonuçlar (Milyon TL)

	1978	1979
<i>G&yr'mefi Satış</i> Hasılatı	11.968,4	23.793,9
Hasılattan, xxufërâaler	1.191,8	239,9
Safi Saba hasdatı	10.796,6	23.554,1
<i>Snubs</i> Maliyeti	11.933,2	20.692,4
Gayri Safi Satış kân	— 1.136,6	2.861,7
Dönem giderleri	1.107,8	563,4
İgletme faal- kârı (Zarar)	— 2.244,3	2.290,3
Faaliyet dışı gelirler	302,1	655,1
Faaliyet dışı giderler	960,6	1.548,4
Bonem Kârı (Zararı)	— 2.902,8	+ 1.405,0

3.2. ETİBANK GENEL MİDÜBLÜÖÜ FAALİYETLERİ: (1)

3.2.1. Etüd ve arama çalışmaları :

.Bakır grubunda 1979 yıl etüd ve arama çalışmaları Bize - Çayeli, Kastamonu -

Küre ve Siirt - Madenköy yatakları ile ilgili olarak sürdürülmüştür. Daha önceki yıllarda rezerv tesbit çalışmaları MTA Enstitüsü tarafından "bitirilen Rize-Çayeli kompleks tip bakır-çinko-kurşun yatağının teknolojik testlerinin yapılabilmesi için bir kuyu inilerek ve galeri açılarak numune alınması programlanmıştır. Daha sonra istihraç kuyusu ve galerisi olarak kullanılabilecek olan bu hazırlıkların açımına istimplâk sorunları çözülemediği için başlanamamıştır. Bu sahanın fizibilite etüdü yapıma Fin - Outokumpu firması Ue teknik işbirliği yapılarak sürdürülmektedir, tik »kademede Çayelfnde bir pilot tesisin kurulmasına karar verilmiştir. Kastamonu - Küre'de yeni kurulmakta olan tesislerin hammadde gereksinimini karşılamak üzere jeofizik ve sondajlı aramalarla rezerv geliştirme çalışmalarında bulunulmuştur. Siirt - Madenköy yatakları yıl İçinde Bakanlık'ca Etibank'a devredilmiştir. Etibank Siirt'te tesis müdürlüğü kurmuş ve fizibilite etüdü yapımına girişmiştir. Fizibilite etüdü için UNIDO projesi kapsamında MTA Enstitüsü Ue işbirliği yapılmaktadır

Alüminyum grubunda Seydişehir - Alüminyum Tesislerinin 'bilinen Mortas. ve Doğankuzu yataklarına 1972 sonrasında eklenen Değirmenlik, Çatmakaya, Morçukur, Maşatdağ yataklarında 1979 yılında rezerv geliştirme çalışmalarına devam edilmiştir. Mortas-fabrika arasında bugün 25 km. lik bir karayolunda ağır İş kamyonları ile yapılan nakliyede ortaya çıkan güçlükleri ortadan kaldıracak yeni bir nakliye sistemi etüdüne de yıl içinde haşlanmışır. Miîâs diyasporitif boksitlerinin dışsatımı son yıllarda tamamen durmuştur. Etibank bu yörede Türkiye ikinci alüminyum fabrikası-

nın kurulması ile ilgili yapılabirlik etüdü'nün hazırlanması için bir İtalyan firması ile teknik İşbirliği protokolü imzalamıştır. Yıl içinde yapılan laboratuvar sonuçları olumludur. Etibank ülkenin içinde bulunduğu enerji darboğazını gdzönünde tutarak ilk kademedede yalnız alümina üretimini hedef alacak şekilde proje etüdülerini yürütmektedir. Ayrıca alüminyum sanayii planlamasına yeni perspektifler getirecek olan "Alüminyum ana planı" etüdü yapımı yıl içinde bir yerli firmaya ihale edilmiştir.

Kromit - Ferrokrom grubunda, kromit arama çalışmaları 1979 yılında üçköprü ve Şarkkromlan işletmeleri sahaları ile Bursa - Harmancık ve Kayseri Pınarbaşı yörelerinde sürdürülmüştür. Muğla-üçköprü işletmesinde "bilinen birkaç yıllık rezerv kaldığı için bir yandan mevcut ruhsat alanlarında MTA Enstitüsü ile işbirliği yapılarak rezerv geliştirme çalışmalarına (girişilirken, diğer yandan işletmeye civarda yeni işletme hakları sağlanmaya çalışılmıştır. Şark Kromları İşletmesinde, Elazığ Ferrokrom'un tevsii ile ortaya çıkacak hammadde gereksinimini karşılamak için bilinen sahalardaki rezerv geliştirme çalışmalarına 1979 yılında "MTA Enstitüsü ile işbirliği yapılarak devam edilmiştir. Bu amaçla Doğu-Batı Kef, Rut-Kapın, Ayıpınar bölgelerinde galeri ve sondaj aramaları yapılmıştır. Bursa - Harmanlık bölgesi "kromit potansiyelinin ortaya çıkarılmasında, Etibank, bir Yugoslav firması ve MTA Enstitüsü ile teknik işbirliği yapmaktadır. Henüz işletmeye geçmemiş bu kromit yataklarında çalışmalar 1979 yılında Yânikkışla ve Ömeraga yörelerinde galeri ve sondajlı aramalar yapılarak sürdürülmüştür. Yine Kayseri - Pınarbaşı kromit yataklarında yıl içinde Etibank tarafından sondajlı aramalar yapılmıştır. 1979 yılında dış piyasa koşullarının elverişli

olması nedeniyle her iki şantiyede Üretim ve aramanın birarada yapılmasına karar verilmiştir.

Elazığ Ferrokrom Tesisleri'nin kapasitesini 50 bin ton/yıl'dan 150 bin ton/yıl'a çıkaracak «Entegre Ferrokrom Tesisleri» projesi ile bu projeye bağlı olarak kurulması zorunlu olan «Şark Kromları Konsantratör Tevsii» projesi etüdüleri yıl içinde sonuçlandırılarak Norveç Elkem ve Fin Outökumpu firmaları konsorsiyumu ile teknik işbirliği antlaşması imzalanmıştır. Projelerin dış finansmanı için aynı firmalardan kredi temini henüz kesinlik kazanmamıştır. Yine yıl içinde Türkiye'nin gittikçe artan çeşitli ferroalaşım gereksiniminin yurt içinden sağlanması amacıyla D.P.T. tarafından Etibank'a verilen görev gereğince «Ferrosilisyum» ve «Ferromangan» tesisleri yapım etüdülerine başlanmıştır. 50 bin ton/yıl ferrosilisyum ve 30 bin ton/yıl ferromangan üretecek tesislerin fizibilite etüdülerinin hazırlanması için yıl içinde Norveç Elkem firmasından teklifler Etibank'a gelmiştir. Etibank, yatırım programında yer alan projelerden «Sodyumbikromat» «Kağızman - Soda» ve «Nevşehir klor alkali» tesisleri yapımı için Polonya - Çekop firması ile temasları yürütmektedir. Çoğunlukla deri sanayiinde kullanılan ve bir yardımcı madde olan sodyumbikromat ile ilgili olarak Çekop firması 30 bin ton/yıl kapasiteli bir tesis için teknik hizmet teklifinde bulunmuştur.

Diğer metaller grubunda, Balya kurşun madeninin Etibank'a devri 1979 yılında kesinlik kazanmış ve burada bir Tesis Müdürlüğü kurulmuştur. Primer cevher ve İmletme artıkları MTA Enstitüsü ve Ege üniversitesi ile teknik işbirliği yapılarak etüd edilmektedir. Yapılabirlik etüdü 1980 yılında sonuçlandırılacaktır. Bamaş'm Keban molibdeni - flourit madeni işletme hakları yıl içinde Bakanlık'ça Etibank'a devredilmiştir. Keban yöresi kurşun - çinko - gümüş - molibden - fluorit içeren maden yataklarının etüdü

(1) Etibank'ın galigmalan, okuyucunun işlemini kolaylaştırmak için gruplar halinde aktarılmıştır. Gerçekte, Etibank'ın örgüt yapısı içinde bu gruplar mevcut değildir.

için Etibank tarafından MTA Enstitüsü ile işbirliği olanakları aranmaktadır. Kütahya - Gumüşköy sahasında rezerv tesbiti yıl içinde yapılan çalışmalarla oldukça ileri bir noktaya getirilmiştir. Başlangıçta barit - antimuan yatağı olarak girilen sananın çalışmalar ilerledikçe bir gümüş madeni olduğu anlaşılmıştır, ilk değerlendirmelerde 185 gr/ton Ag tenörlü 16,4 milyon ton rezerv tesbit edilen bu saha ile ilgili olarak teknolojik çalışmaların yapılması için Batı Alman Krupp firması ile teknik işbirliği yapılmaktadır. Dünya cıva fiyatlarının düşük düzeylerde seyretmesi nedeniyle daha önceki yıllarda Konya Cıva İşletmesinin manyezit madencilğine, Haliköy Cıva İşletmesinin de antimuan madencilğine yönelmesine karar verilmişti. Yıl içinde Konya Sarayönü'nde Yunak ve Sordur yöresinden üretilecek manyezit cevherlerini zenginleştirmek üzere, Emet Kolemanit işletmesinden devralman ağır mayi sisteminin bir pilot tesis olarak inşaatına devam edilmiştir, ödemiş - Haliköy İşletmesinde ise eski cıva izalbe tesisi, antimuan izalbe pilot tesisine dönüştürülmüş, Ege üniversitesinden bir pilot flotasyon tesisi satın alınmış ve ödemiş - Nazilli yörelerinde antimuan rezervi' geliştirme çalışmalarında bulunulmuştur. Sarı pasta üretimi etüdünde yıl içinde somut bir adım atılamamıştır. Uludağ Volfram Madeni İşletmesinde ise MTA Enstitüsü ile işbirliği yapılarak detay jeolojik etüdlere devam edilmiştir.

Bor ürünleri grubunda, 1979 yılında Kütahya Emet Kolemanit, Kırka - Boraks ve Bigadiç-Kolemanit işletmelerinde sondajlı rezerv geliştirme çalışmalarında bulunulmuştur. Yıl içinde işletme hakları devralman Bigadiç ve Kestelek yeni kolemanit sahalarının rezervleri ile ilgili olarak ise Ön etüdier yürütülmüştür. Kırka, Emet, Bigadiç ve Bandırma işletmelerinin her (birinde borlu atıklar Önemli bir çevre sorunu oluşturmaya başlamıştır. Çevre kirlenmesini önlemek ve atıklardan örosilikat cam yapmak konula-

rında yıl içinde araştırmalara devam edilmiştir.

Sanayi Madenleri grubunda, Beyşehir barit arama etüdleri olumlu sonuçlandırdığından 1979 yılında bu yörede bir Tesis Müdürlüğü kurulmuş ve fizibilite etüdü hazırlanarak işletme çalışmalarına geçilmesine karar verilmiştir, üretilen cevher parça olarak Antalya'ya nakledilecek ve Antalya Ferrokrom fabrikası alanına kurulmakta olan öğütme tesisinde öğütüldükten sonra ihraç edilecektir. Gazi Pasa barit şantiyesi ise istenilen kalitede ve yeterli miktarda rezerv bulunmaması sebebiyle 'kapatılmıştır. Marmara adası mermer yataklarının değerlendirilmesi için Etibank 1979 yılında bu yörede bir Tesis Müdürlüğü kurmuştur. Yıl içinde iç ve dış mermer piyasası, mermer teknolojisi hakkında bilgi toplanmış olup, bir fizibilite etüdünün yapımına girişilmiştir. Keçiborlu Kükürt «e Mazıdağı Fosfat yataklarında ise önümüzdeki yıllarda yapılacak tevsi yatırımlarının artacak hammadde gereksinimini karşılamak amacıyla rezerv geliştirme çalışmaları sürdürülmüştür. Eskişehir yöresinde Etibank'ın sahip olduğu manyezit yataklarına dayanan bir «Entegre Refrakter Tuğla Tesisi» fizibilite etüdü yapımı için Etibank yıl içinde bir Sovyet firması ile teknik işbirliği anlaşması imzalamıştır. Kapasitesi 50 bin ton/yıl olacak bu tesisin fizibilite etüdünün Nisan 1980 ayında Etibank'a verilmesi gerekmektedir. Tesisin dış finansmanı için Sovyet kredisi' henüz kesinlik kazanmamıştır. Diatomit yataklarından Ürgüp yatağı numuneleri üzerinde sürdürülen etüd neticeleri olumsuz çıkmıştır, ancak 1979 yılında Etibank'a geçen Kayseri - Hırka yatağı etüdlerine 1980 yılında (başlanacaktır. Anlıkara - Kalecik aktif bentonit sahası ile ilgili olarak, yıl içinde "bir çalışma yapılmamış olup, 1980 de TÜBİTAK ile teknik işbirliği olanakları aranacaktır. Sivas - Zara asbest yataklarının Etibank'a (kazandırılması ve etüdü ile ilgili olarak ise 1979 yılında somut bir adım atılamamıştır. Perlit konusunda Etibank bir firmaya detaylı piyasa

etüdü yaptırmış ve çalışma 1979 yılında bitmiştir. Bu piyasa etüdünün sonuçlarına göre Ankara - Çubuk, Bitlis - Adilcevaz, Kars - Sarıkamış ve Nevşehir yöresi perlit yataklarının etüdüne başlanmıştır. 1980 yılında perlit patlatma deneyleri sürdürülecektir.

Yıl içinde Çanakale - Bayramiç Kuvarsit sakaları işletme hakları Etibank'a geçmiştir. Türkiye'nin bu en kaliteli ve rezervi büyük kuvarsit madeniyle ilgili

olarak Etibank henüz harekete geçmemiştir.

Yukarıda izlendiği gibi Etibank'ın etüd ve aramaları çok dağınık (bir portre göstermekte ve birçok konuda MTA'nın görev alanına tecavüz etmektedir.

3.2.2. üretim Çalışmaları:

Etibank üretimleri toplu halde aşağıda verilmiştir. (Tablo 22.)

TABLO 22. Etibank Ara ve Nihai Üretimleri (Bin Ton)

I — Bakır grubu	1979 prog.	1978	1979
Bakır konsantre - Ergani	61,6	27,5	35,5
Pirit konsantre - Ergani	60,0	—	—
Blister bakır - Ergani	10,5	5,4	5,6
Sülfirik asit - Ergani	65,0	9,6	8,3
Bakır konsantre - Murgul	39,5	—	30,0
Pirit konsantre - Murgul	12,5	8,2	10,1
Blister bakır - Murgul	7,0	7,2	5,2
Bakirli pirit - Küre	70,0	40,3	363
II — Alüminyum grubu			
Diasporit - Milas	125,0	120,7	130,5
Zımpara - Milas	15,0	10,3	14^
Boksit - Seydişehir	350,2	302,1	23,5
Alümina - Seydişehir	130,0	74J2	75yl
Sıvı alüminyum - Seydişehir	30,0	32,3	31,8
İşleme ingotu - Seydişehir	30,0	18,5	25,9
Döküm ingotu - Seydişehir	12,0	22,2	8,1
Profil - Seydişehir	2,9	1,9	2,6
Sıcak levha - Seydişehir	18,0	5,7	9,9
Soğuk levha - Seydişehir	7,5	0,1	13
Folyo - Seydişehir	0,2	0Jİ	0,1
Alüminyum sülfat - Seydişehir	^™	^_	23
III — Kromit - Ferroalaşım grubu			
Kef konsantre - Şark kromları	40,0	—	1,1
Sori konsantre - Şark feromları	27,0	36,1	24,1
Satılık parça cevher - Şark kroml.	119,0	124,6	110,7
Konsantre cevher - üçköprü	20,0	17,9	17,3
Satılık parça cevher - üçköprü	40,0	33,6	23,1
Ferrokrom (DK) - Antalya	10,2	9,7	9,6
Karpit - Antalya	30,0	14,6	15,6
Ferrokrom (YK) - Elâzığ	44,0	25,0	23,7

IV — Diğer metaller grubu

Saf Civa-Halilhöy (ton)	75,0	83,0	71,3
Saf Civa-Konya (ton)	90,0	90,0	91,5
Kurşun konsantre-Keban	1,6	1,2	1,0
Çinko konsantre - Keban	İfi	1,4	1,3
Şelit konsantre-Uludaf	1,3	—	0,3

V — Bor ürünleri grubu

Konsantre koiemanit-Emet	325,0	285,7	331,1
Satılık parça kolemanit-Emet	—	25,9	56,2
Satılık kolemandt-Bigadiç	46,9	—	4,7
Satılık üleksit-^Bigadiç	34,7	—	7,7
Tinkal konsantre-Kırka	196,2	158,9	192,0
Boraks dekaaidrat-Bandırma	30,0	21,1	35,8
Boraks pentahidratnBandırma	6,5	4,3	0,2
Asitborik-Bandırma	34,0	17,6	10,0
Perborat ^j Bandırma	20,0	5,0	5,4
Sülfürik asit - Bandırma	120,0	86,6	76,5

VI — Sanayi Madenleri grubu :

Saf kükürt - Keçiborlu	20,0	20,0	21,0
Kükürt cürufu - Keçiborlu	16,3	19,5	18,9
Fosfat 1. kalite - Mazıdağı	125,0	21,0	26,7
Fosfat 2. kalite - [Mazıdağı	100,0	16,8	21,4
Kırılmış perlit - Cumaovası	108,8	—	2,2
Geni. perlit - Cumaovası (bin m ³)	37,5	—	0,8
Barit - Beyşehir	50,0	47,8	14,0

Bakır grubunda ana ürün olan blister bakır üretimi 1979 yılında da gerilemeye devam etmiştir, üretim gerilemesinin ana sebepleri arasında tesislerin eskimesi, gerekli idame yenileme yatırımlarının zamanında tamamlanamaması, teknik ve idari hizmetlerde görülen yoğun erozyon, üretilen cevher ve konsantrenin miktar ve tenöründe görülen düşüklükler sayılabilir.

Alüminyum grubunda, Seydişehir'de 1979 yılında enerji yetersizliği nedeniyle elektrolizhaneler %50 kapasitede çalıştırılmış, yurt dışından getirilen sudkostik, petrol koku, karbon İblok, kriyolit ve kalsiyum florürün temininde çekilen güçlükler özellikle alümina üretiminin program hedefine ulaşmasını engellemiştir. Yılın ikinci yarısında kuruluşla-

rın dışarıdan kazandıkları dövizin % 50 sini kendi işletme girdilerinin temininde kullanmalarına izin verilmesi ile, bu yardımcı maddeler kritik stok miktarının Üzerine çıkarılmış ve alumina tesisi Eylül 1979 da 1/3 kapasite yerine 2/3 'kapasite ile çalışmaya başlamıştır. Dökümhane ve haddehane üniteleri 1979 yılında ana Ürün olan elektrolitik 'bakırın teminindeki eksiklik nedeniyle, düşük kapasitede çalışmaya devam etmiş, folyo haddehanesi ile yurtdışından getirilen hadde yağının geç temin edilmesi nedeniyle program hedefine ulaşmamıştır. Seydişehir'de boksit üretimine fabrika stok sahasının dolu oluşu nedeniyle ara verilmiş Milas'ta ise 'boksit üretimi program hedefine ulaşmıştır.

Kromit - Ferroalaşım grubunda, ana ürünler olan ferrokrom (DK) program düzeyinde gerçekleşirken, ferrokrom (TK) üretimi ise programın ancak % 54 üne ulaşmıştır. Antalya ve Elâzığ'da 1979 yılı içinde karşılaşılan ana sorun enerji gerilim düşümü sebebiyle fırınların düşük güçte çalıştırılması olmuştur. Kromit üretiminde Kef konsantratoru üretimi dışında genellikle program hedeflerine yatan gerçekleştirmeler elde edilmiştir. Kef konsantratörü mevcut öğütme devresi sökülerek yerine berger tipi öğütme devresi monte edilmişse de denemelere yıl içinde geçilememiştir, üçkörü işletmesinde mevcut safhaların rezervi kritik düzeydedir.

Diğer metaller grubunda, Cıva üretimi program hedeflerinin üzerinde gerçekleşmiştir. Cıva üretimi yanında deneme mahiyetinde Konya işletmesinde manyezit, Halıköy işletmesinde antıman üretimine 1979 yılında da devam edilmiştir. Keban işletmesinde rezerv azalmasına koşut olarak kurşun - çinko konsantre üretimi program hedeflerine ulaşamamıştır. Uludağ Volfram işletmesinde ise işletme faaliyetlerindeki düzelme eğilimi 1979 yılında devam etmiştir. Uludağ'da kapalı işletmecilikte rambelli yatay dilimli işletme yöntemi yerine, dikey dilimli ara katlı (sub-level *stoping*) yöntemine geçilirken üst zonlarda açık işletme uygulamasına başlanmıştır. Konsantratör üretiminde yıl içinde bir yandan tesisin üretim sürecinde dengesizlik doğuran makina teçhizatında tesbit edilen noksanlıkların giderilmesi için uğraşılırken, diğer yandan bir pilot tesis kurularak üretim prosesinin iyileştirilmesi için teknolojik çalışmalar yapılmış ve olumlu sonuçlar alınmıştır.

Bor ürünleri grubunda, hammadde üretimi yapılan Emet ve Kırka'da, kolemanit ve tinkal Üretimi program düzeyinde gerçekleşmiştir. Bigadiç'te ise kurulmakta olan toonsantratör tesisi yıl içinde bitirilememiştir. Emet, Bigadiç ve Kestelek'te 2172 sayılı yasa uyarınca Eti-

bank'a yıl içinde devredilen ocaklarda üretimdeki kesikliği asgariye indirmek için, gerekli olan makina teçhizatın temini için çalışılmış, ve gerekli kurumsal düzenlemeler yapılmıştır. Ancak her üç yörede de devralınacak işçilerin miktarı ve devralma biçimi konusunda Etibank'ın ikircikli davranması önemli sorunlar yaratmış ve 1979'un son aylarında işletmeler kaosa dönüşmüştür. Bamdırma'da ise 'boraks üretimi program düzeyinde gerçekleşmiştir. Boru asit üretimi satış talebine bağlı olarak ayarlanmış ve programın % 33'ü düzeyinde gerçekleşmiştir. Sodyumperbörat Üretimi için gerekli olan hidrojen peroksit yurtdışından yeterli miktarda sağlanamamıştır. Sülfirik asit Üretimi için gerekli olan uygun nitelik ve miktarda pirit de temin edilememiştir.

Sanayi Madenleri grubunda, kükürt üretimi program düzeyinde gerçekleşmiştir, ancak flotasyon tesisi kapasitesini 40 bin tona çıkaracak olan Tevsii projesini yıl içinde bitirmek mümkün olmamıştır. Mazıdağı pilot tesislerinde üretilen fosfat, tek alıcı olan Sivrice gübre fabrikasının düşük kapasitede çalışmasına koşut olarak programın % 20'si düzeyinde gerçekleşmiştir. Cumaovası perlit tesislerinde ise yıl içinde deneme üretimine geçilmiş olup, üretim sürecinde yer alan makina - teçhizatı ortaya çıkan arıza ve eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır.

3.2.3. Tüketimdeki Gelişmeler ve Satışlar:

Etibank 1979 yılında mal ve hizmet satışlarından 9.570,8 milyon TL gayri safi satış hasılatı elde etmiştir. Bu rakam geçen yılın satış hasılatından cari fiyatlarla % 67,2 oranında daha yüksektir. (Tablo 23.) 1979 yılında Etibank dışsatımı da rekor bir düzeye 89,4 milyon \$'a ulaşmıştır. 1978 dışsatımı ise 64,1 milyon \$ idi. önemli dışsatım kalemlerini kolemanit (30,9 milyon \$), tinkal (11,5 milyon \$), boraks (3,1 milyon \$), asitbo-

Pik (7,7 milyon \$), perborat (1,3 milyon \$), ferrokrom (Dit.) (8,7 milyon \$), ferrokrom (Y.K.) (14,7 milyon \$) ve kromit (10,3 milyon \$) oluşturmuştur.

Baku* grubunda, 12,0 bin ton blister bakır yurtiçi piyasaya verilmiş ve 1,2 milyar TL satış hasılatı elde edilmiştir. Satışlar daha çok küçük bakır İşleme fabrikalarına ve Zirai Donatım Kurumu'na yapılmıştır. Bakirli pirit, sülfürik asit ve pirit konsantre ise gübre fabrikalarına sevcedilmiştir.

Alüminyum Grubunda, Milas boksitlerinin kırına ve öğütmede sorunlar yaratması satışı sınırlamaktadır. Alumina Üretimini hemen tamamı 1979 yılında sıvı alüminyum üretiminde kullanılmış, ancak az bir miktar (1,5 bin ton) Sovyetler Birliği'ne ihraç edilmiştir. 1979 yılında 3,0 bin ton Al³⁺hidrat, alüminyum sülfat üretiminde kullanılmak üzere özel sektöre, 2,1 bin ton Al - sülfat su tasfiyesinde kullanılmak üzere belediyelere satılmıştır. Yine aynı yıl dahili piyasaya 32,2 bin ton külçe, yan haddelenmiş veya haddelenmiş çeşitli alüminyum Ürünleri verilmiştir. Bu miktarın 3,8 bin tonu Etibank'a verilen görev gereği yurtdışından ithal edilmiştir. Alüminyum Ürünleri satışlarından toplam 3,2 milyar TL hasılat elde edilmiştir.

Kromit - Ferroalaşım grubunda, 1979 yılı dış piyasası canlı geçmiş, EtiSbank tarafından üretilen kromit ve ferrokromun hemen tamamı satılmıştır. Başlıca alıcı Ülkeler A.B.D., İsviçre ve Çekoslovakya olmuştur. 1979 yılı kromit dışsatım fiyatları 95-110 \$/ton, ferrokrom (D.Jt.) fiyatları 90-93 c/lb., ferrokrom (Y.K.) fiyatları 45-53 c/lb arasında seyretmiştir.

TABLO 23. Etibank 1979 Satışları
(Bin Ton)

ürünler	iç satış	Dış satış	Toplam
Bakır Grubu			
Blister Bakır (1)	12,0	—	12,0

Bakirli pirit	26,4		26,4
Pirit konsantre	0,3		0,3
Sülfürik asi,	70,1		70,1

Alüminyum Grubu

Boksit	6,3	10,4	16,7
Zımpara	6,4		6,4
Alumina	0,6	1,5	2,1
Alüminyumhidrat	3,0		3,0
Alüminyum sülfat	2,1		2,1
Oöküm ingotu (2)	11,3		11,3
İşleme ingotu	6,3		6,3
Profil	2,3		2,3
Sıcak levha	9,6		9,6
Soğuk levha	0,4		0,4
Folyo	2,3		2,3

Kromit - Ferroalaşım Grubu

Kromit	70,2 ⁽³⁾	120,0	190,2
Ferrokrom (D.K.)	0,7	7,6	8,3
Ferrokrom (Y.K.)	0,2	25,5	25,7
Karpit	14,7	—	14,7

Diğer Metaller Grubu

Saf cıva (ton)	4,8	84,5	89,3
Külçe kurşun (ton)	79,6	—	79,6
Şelit Konsantre (ton)	—	69,0	69,0

Bor ürünleri Grubu

Kolemanit	51,1 ⁽³⁾	254,8	305,9
üleksit	—	3,0	3,0
Tinkal	65,8 ⁽³⁾	129,6	195,4
Boraksdehidrat	21,7	11,8	33,6
Borakspentahidrat	3,9	1,5	5,4
Asitborik	1,9	15,1	17,0
Perborat	2,1	2,3	4,4

Sanayi Madenleri Grubu

Fosfat	27,2	—	27,2
Kükürt	18,6	—	18,6
Kükürt cürufu	6,9 ⁽³⁾	—	6,9

- (1) Blister bakır satışlarının 1,5 bin tonu yurtdışından ithal edilerek piyasaya verilmiştir.
- (2) Döküm ingotunun 3,8 bin tonu yurtdışından ithal edilerek piyasaya verilmiştir.
- (3) İç satış olarak gözüken bu satışların büyük (bölümü Eti'bank müesseseler arası satışlardır.

Bor ürünleri Grubunda, 1979 yılının ikinci yarısında beklenmedik bir talep artışı olmuştur. Bu talep artışına bağlı olarak fiyatlarda yükselmiş ve Etibank bor ürünleri dışsatım hasılatı 54,3 milyon \$'a ulaşmıştır. (Tablo 24.)

TABLO 24. Etibank Bor ürünleri Dışsatım Fiyatları (\$/t)

ürünler	1978 Fiy.	1979 Fiy.
Boraksdekahidrat	225	220-260
Boraks pentahidrat	267	280-340
Borikasit	500	500-560
Sodyum perborat	522	560
Kolemanit	100	95-220
Tinkal	90	110-135
Üleksit	—	90-110

Talep artışının nedenleri arasında 2172 sayılı yasa uygulamalarının dış piyasada yarattığı ürküntü başta sayılabilir. Etibank üretmekte olduğu bor ürünlerinin maliyetinin yüksek oluşunu gözönüne alarak serbest piyasada oluşan fiyatlardan dana yüksek fiyat istemekte, ancak istenilen zamanda istenilen gemiyi bulup malını sevkedememektedir. Anvers'deki depolamadan 1979 yılında istenildiği biçimde yararlanılamamış, Outokumpu firması ile birlikte Helsinki'de kurulan «Dağıtım ve Pazarlama Şirketi» ise henüz kuruluş aşamasında olduğu için faaliyet gösterememiştir. Bütün bunlar Etibank bor ürünleri dışsatımını olumsuz yönde etkilemiştir.

Diğer Metaller Grubunda, Kurşun - Çinko konsantrelerini Etibank, izabe tesisine sanip olmadığı için yurtdışında geçici ihraç mekanizmasıyla izabe ettirmektedir. Sevkiyatın büyük partiler halinde yapılması gerektiği için 1978-79 yılı konsantreleri stokta beklemektedir. 1979 yılında Uludağ'da henüz ticarete konu olabilecek boyutta şelit üretimi yapılmadığı için volfram konsantre satışı olmamıştır. 1979 yılında cıva talebi

ve fiyatlarında tedrici bir yükselme olmuş ve 2.350 gışe cıva 491,5 bin \$ karşılığında Ühraç edilmiştir.

Sanayi Maddeleri grubunda, Kükürt satışları büyük oranda Zirai Donatım Kurumuna yapılmış, ancak fiyatlara uygulanan aşın sübvansiyon kükürt tüketiminin tarım kesiminden sanayie doğru kaynağına neden olmuştur. Fosfat satışları Elazığ-Sivrice fabrikasının düşük kapasitede çalışması ve fosfatın tane ebadının diğer gübre fabrikalarına sevkiyatı engellemesi nedeniyle istenilen düzeyde olmamıştır.

3.2.4. Yatırımlar

Etdbank 1979 yılı yatırımlarının sektörler itibariyle program ve gerçekleştirme durumu aşağıdadır. (Tablo 25.)

TABIX> 25. Etibank 1979 Yılı Yatırımları (Milyon TL)

Sektörler	Dış	Program	Gerçekleşme	
		Toplam	Dış	Toplam
Maden	167,6	1.680,0	126,8	1.588,7
Kimya	186,5	400,0	155,9	720,7
MetaUurji	127,8	475,0	10,0	330,7
Pişmiş Kil. Çim. Gr.	0,2	6,0	—	10,9
Toplam	483,3	2.361,0	292,8	2.050,9

Baku- Grubunda, Fizibilite etüdü sona ermiş, ve yatırım kararı alınmış 4 adet proje vardır. Küre Bakır Projesi Bölüm IV. de önemli madencilik projeleri arasında ayrı olarak incelenmiştir. Murgul Yeni Sülfürik Asit Tesisi Projesi ile ilgili olarak 1979 yılında Etibank İle Polonya Polimex Cekop firması ile teknik ve kredi temini işbirliği anlaşması imzalanmıştır. Polonya'dan bu işle ilgili olarak 8,3 milyon \$ İlk kredi temin edilmiş, Polonya'da yıl içinde temel mühendislik hizmetlerine başlanmış, tesisin inşaat, yerU malzeme temini ve montaj işleri için ise Nurol firması Murgul'da şantiye kurarak faaliyete başlamıştır. Tesis 1982

yılında devreye alınacaktır. Murgul'da konsantratör tevsiini amaçlayan «Darboğaz giderme» projesi ile ilgili olarak müteahhit Maksom firması faaliyetine yıl içinde devam etmiştir. Firma' bir yandan inşaat işlerini sürdürürken, diğer yandan çelik konstrüksiyon ve makina-elektrik malzemeleri imalatına devam etmektedir. «Darboğaz giderme yatırımı 1981 yılı -içinde bitirilecektir. Yine Maksom firmasına İhale edilen Ergani (Kırma-Elemente ünitesi İslahı» projesi ile ilgili olarak yıl içinde inşaat ve imalat işlerine devam edilmiştir. Ergani pirit kurutma ve kavurma tesisi yatırımları daha önceki , yıllarda bitmiş olmasına rağmen 1979 yılında da devreye alınmamıştır.

Alüminyum Grubunda, Seydişehir alüminyum tesislerinin kapasitesini iki katına çıkaracak olan «Tevsi Projesi» ile ilgili olarak EtiBank ve Sovyet firması arasındaki görüşmeler 1979 yılında da sürmüştür. Projenin fizibilite etüdü sona ermiştir. 1979 yılı fiyatlarıyla yaklaşık 12 milyar TL si yatırım yapılacaktır. Ancak elektrik enerjisi temini ile ilgili durum açıklığa kavuşmadığı için EtiBank bu konuda somut bir adım atamamaktadır. Seydişehir entegre tesisleri kapsamında kurulan 30 bin ton/yıl kapasiteli «Alüminyum sülfat» tesisinde yıl içinde deneme üretimine başlanmıştır.

Kromit - Ferrokrom Grubunda, 1979 yılı yatırım faaliyetleri Antalya - Ferrokrom'da yürütülmüştür. Antalya işletmesinde eski karpit fırınının tadil edilerek ferrosilisyum üretimine elverişli hale getirilmesi için EtiBank ile Alanko - Norveç Elkem konsorsiyumu arasında sözleşme imzalanmıştır. 5 (bin ton/yıl kapasiteli olacak tesisin yapımına devam edilmekte olup, 1981'de devreye alınacaktır. Antalya ferrokrom tesislerinde kullanılmakta olan ve dışardan temin edilen Soderberg pastası adlı yardımcı maddenin üretimi için yine Alanko - Norveç - Elkem firmaları ile teknik işbirliği anlaşması im-

zalanmıştır. Tesis yapımı sürmekte olup, 1981 de devreye alınacaktır.

Diğer Metaller Grubunda, 1979 yılında kapasite arttırana yönelik önemli bir yatırım faaliyetinde (bulunulmamıştır).

Bor Ürünler! Grubunda, 1975 yılında yapımına başlanmış *olan Kırka Bor türevleri tesisi ile Bandırma'da kurulmakta olan II. Borik Asit Tesisi projelerinin dış finansmanları 1979 yılında da temin edilememiştir. Bu nedenle inşaat işleri yavaş yürümektedir. Bor türevleri tesisi Atilla Doğan firmasına, II. Borik Asit tesisinin mühendislik hizmetleri Tustaş firmasına ihale edilmiştir. II Borik Asit tesisi inşaatı, imalat ve montaj işleri ise emaneten yapılmaktadır. Kırka yükleme tesislerinin yapımı 1979 yılında devam etmiştir. Bu proje kapsamında TCDD'ye sipariş edilen 180 adet Özel tip vagon teslim alınmıştır. Yükleme tesisleri 1981'de hizmete girecektir. Sodyumperborat imalinde kullanılan bir yardımcı madde olan hidrojen peroksitin yurtiçinde üretimini hedef alan proje ile ilgili olarak EtiBank ile bir Sovyet firması arasında teknik işbirliği ve kredi temini sözleşmesi imzalanmıştır. 1979 yılında Sovyetler Birliğinde temel mühendislik ve makina imalat çalışmaları yapılırken, Bandırma'da da müteahhit firma inşaat faaliyetine başlamıştır. II. Sodyumperborat tesisi yapımına da hidrojen peroksit projesinin gelişmesine paralel olarak başlanacaktır. Bigadiç Kolemanit Tesisi Projesi 1979 yılında büyük ölçüde tamamlanmıştır. Ancak proje karakteristikleri yıl içinde EtiBank'a devredilen yeni bor tuzu sahaları nedeniyle yeniden gözden geçirilmektedir. 1976 yılında Turk Cıva Fb. A.Ş.'inden devrolunan Banaz Cıva Tesisleri tadil edilerek kolemanit kaşinasyona uygun hale getirilmektedir. 1979 yılında süren çalışmalar sonucunda 1980 yılının ilk aylarında deneme Üretimine geçilecektir.

Sanayi Madenleri Grubunda, 1979 yılında bağımsız 3 adet proje yürütülmüştür.

Bunlardan Güneydoğu Anadolu Fosfatları Büyük Projesi Bölüm IV. de önemli projeler arasında ayrı olarak ele alınacaktır. Keçiborlu Kükürt İşletmesi flotasyon kapasitesini 40 foin ton/yü'a çıkaracak «Tevsi Projesi» yapımı 1979 yılında sona ermiştir. Yurtdışından ithal edilecek bazı makina teçhizatın gelmesi ile 1980'in ilk aylarında deneme üretimine geçilecektir, tenir - Cumaovası «genleştirilmiş perlit ürünleri» tesisi yapımı ile ilgili olarak temel-detay mühendislik hizmetleri ve imalatla ilgili hazırlık çalışmaları yıl içinde sürdürülmüştür.

Bütün bu yukarıdaki *bağ* imsiz, yeni veya tevsi projeleri dışında Etibank müessesesi ve işletmeleri; idame yenileme mahiyetinde olmak üzere inşaat, makina-teçhizat-taşıt alımları ve üretime hazırlık mahiyetinde olmak üzere, galeri, kuyu ve dekapaj gibi yatırımlarına yıl içinde devam etmişlerdir. Bu tür yatırımlar çoğunlukla emaneten yürütülmüştür.

3.2.5. Bankacılık Faaliyetleri

102 mevduat şubesi ile çalışmalarını sürdüren Bankacılık Örgütü 1979 yılını 22,4 milyon TL karla kapamıştır.

Genel mevduat, geçen yıla göre % 44,3 oranında artarak 6.011,9 milyon TL olmuştur. Nakdi ve gayrinakdi kredilerden oluşan toplam plasmanlar ise 9.087,6 milyon TL sına ulaşmıştır.

1979 yılında Hema grubu firmalarına açılan 409,3 milyon nakdi 493,2 milyon TL gayri nakdi (harici garanti) toplam 902,5 milyon TL kredi konusu güncelliğini korumuştur. Bunlardan 409,3 milyon TL lik nakdi kredi vadesi geçmiş olması nedeniyle (kanuni takibe intikal etmiştir. Hema grubu firmalarının kur farkı ve faiz şarjları ile birlikte toplam riskleri 1979 yılı sonunda 1,5 milyar TL sini aşmıştır.

3.2.6. Personel ve İşçi Durumu

Etibank işçi ve personel durumu aşağıdadır. (Tablo 26.)

TABLO 26. Etibank İşçi ve Personel Sayısı

	1978		1979	
	Personel	İşçi	Personel	İşçi
Ergani	147	2.093	108	1.864
Muıgul	121	1241	127	1.176
Şarkkromları	109	1252	111	1.081
Üçköprü	59	758	58	661
Keçiborlu	74	858	78	886
Küre	46	312	49	295
Emet	60	841	66	1.206
Bandırma	113	887	110	906
Antalya	78	582	81	551
Haiıköy	49	475	43	448
Seydişehir	387	7.800	413	7.560
Kırka	63	502	78	486
Konya	53	5%	52	547
Keban	37	466	38	381
Milas	42	407	39	368
Mazıdağı	65	317	70	309
Uludağ	75	1.191	85	888
Elâzığ	89	423	91	445
Bigadiç	19	68	42	1.845
Késtelek	—	—	14	62İ
Cumaovası	41	110	53	118
Beyşehir	3	103	8	6
Ara toplam	1.730	21254	1.814	22.668
Bankacılık	2.265	2	2.333	2
Gn. Müdürlük	1.438	152	1.586	192
İst. Al. Satım	145	64	148	65
İskenderun ttb.	14	44	14	44
tem. Al. Satım	26	1	28	1
Toplam	5.618	21.517	5.923	22.973

3.2.7 Sermaye Hareketleri ve Mali Sonuçlar

Eti'bank'm artan işletme finansmanı gereksinimine koşut olarak, 1979 yılında sermayesi 3250 milyon TL smdan 12 milyar TL ya çıkarılmıştır. İşletmelerin ve

konsolide gelir - gider bilanço sonuçları aşağıdadır. (Tablo 27; 28)

TABLO 27. Etibank Müessese ve işletmeleri 1979 Mali Sonuçları (Milyon TL)

Üretim Birimi	Gayri Safi Sabs Hasılatı	Kar (Zarar)
Ergani Bakır	691,2	-707,4
Murgul Bakır	616,1	-863,4
Şark Kromları	235,7	-234,6
üçköprü Maden	123,4	-115,8
Keçiborlu Kükürt	222,9	- 41,3
Emet Kolemanit	1.115,9	+700,7
Küre Bakır b Pirit	57,3	-155,9
Halıköy Maden	6,3	-115,5
Bandırma Boraks	1.012,2	+ 76,8
Antalya Elektrometall	630,9	+ 0,7
Kırka Boraks	471,6	+198,8
Seydişehir Alüminyum	3.147,6	-113,3
Elazığ Ferrokrom	466,5	- 58,5
Bigadiç Kolemanit	33,5	- 57,7
Konya Cıva	16,2	- 97,4
Keban Simli Kursun	3,5	- 55,2
Milas Boksit	14,0	- 41,6
Mazıdağı - Fosfat	14,0	- 60,4
Uludağ Volfram	8,5	-307,7
izmir Perlit	0,6	- 31,7
Beyşehir Barit	-	- 2,8

TABLO 28. Etibank Konsolide Mali Sonuçlar (Milyon TL)

	1978	1979
Gayri safi satış hasılatı	5.737,2	9.590,8
Hasılattan indirimler	629,8	971,1
Safi satış hasılatı	5.107,4	8.619,7
Satışların maliyeti	4.640,6	5.921,1
Gayri safi satış kârı	466,8	2.698,6
Dönem giderleri	15512	2.325,3
işi. Faaliyeti		
'kârı (zararı)	-1.084,4	+ 373,3
Faaliyet dışı gelirler	690,7	1.178,8
Faaliyet dışı giderler	1.866,9	3.760,4
Dönem zararı	-2560,7	-2.208,1

3.3. KARADENİZ BAKIR İŞLETMELERİ A.Ş. FAALİYETLERİ

3.3.1. Etüo ve Arama Çalışmaları :

K.Bİ. Murgul ve Küre işletmeleri kısa ve orta dönemde bir rezerv daralması sorunu ile karşı karşıya değildir. Murgul işletmesinin rezerv geliştirme çalışmaları önümüzdeki yıllarda yeniden ele alınacaktır. Küre işletmesi Bakıbaşa yatağında ise üretim ile rezerv geliştirme bir arada yürütülmektedir. Bu sebeple, KBI nin 1979 yılında etüd ve aramaları daha çok yeni işletmeye almayı tasarladığı Giresun-Espiye ve Sürmene-Kutlular sahalarına yönelik olmuştur, ilk entegre proje kapsamında yer almasına rağmen cevherin karmaşık yapısı ve finansman sıkıntısı ile kuruluş yıllarında yatırım yapılamayan Espiye yöresi bakır yatakları için KBI, bir yandan MTA Enstitüsü ile işbirliği yaparak bilinen Lahanos ve Kızılkayalar yataklarından dışındaki Harköy ve Kepçelik kompleks tip bakır yataklarında rezerv geliştirme çalışmalarına girerken, diğer yandan Norveç Elkem firması ile mevcut teknolojik çalışmaların tahkiki, genel ve detay mühendislik hizmetlerinin yürütülmesi için teknik işbirliği girişiminde bulunmuştur. MTA yıl içinde Harköy ve Kepçelik'te 1800 m.lük sondajlı arama ve numune alımı için galeri açma programı uygulamıştır. Aynı havza içinde yer alan İsrail madeninde ise yıl içinde herhangi bir etüd ve arama faaliyeti olmamıştır.

KBI, yıl içinde Sürmene —Kutlular yöresinde Kotarakdere ve Başpınar yataklarında sondajların sıklaştırılarak rezervin daha belirli hale getirilmesi için. MTA nezdinde girişimde bulunmuşsa da olumlu bir sonuç alamamıştır. 1980 yılı sonunda işletmeye alınacak bu yöre yatakları için üretim ve rezerv geliştirme çalışmaları birarada yürüyecektir. Espiye ve Sürmene sahalarının her ikisinde de istismal yapımında ve yol açımında büyük güçlüklerle karşılaşılacaktır.

3.3.2. Maden İşletme çalışmaları :

1979 yılında Köt--Murgul işletmesinde açık işletme yöntemi ile Damar sahasında 711,1 bin ton, Çalkmakkaya sahasında 953,3 ibin ton, toplam 1.664,3 bin ton bakır cevheri üretilmiştir. Bu cevherin 432,1 bin tonu Etibank Murgul işletmesine verilmiş, diğer holüm konsantratörde işlenerek 61,8 bin ton bakır konsantresi ve 25,4 bin ton pirit konsantresi üretilmiştir. (Tablo 29.)

TABLO 29. Murgul işletmesi üretimleri (Bin ton)

	1979 prog	1978 fiili	1979 fiili
Damar cevheri	875	804,7	711,1
Cafricaakkaya cevheri	1.300,0	910,9	953,3
Toplam cevher	2.175,0	1.715,6	1.664,3
Etibank'a verilen	580,0	494,5	432,1
Konsantratörde işl.eaenl.	595,0	1.215,5	1.260,5
Balkır bonsaartre {%16Cu}	85,0	61,1	61,8
Pirit konsantre {%45 S}	40,0	9,8	25,4

Hazırlık olarak yıl içinde KB1 tarafından Damar sahasında 65 bin m³, Çakmakkaya sahasında 393,6 ibin m³, müteahhit tarafından Çakmakkaya sahasında 1.006,4 bin m³ olmak üzere toplam 1.465,0 bin m³ dekapaj yapılmıştır.

Cevher Üretimi ve dekapaj 1979 yılı gerçekleştirmeleri programa göre % 75 düzeyinde kalmış, bu durumun başlıca sebebi motorin temininde ve dövize dayalı yedek parça ikmalindeki atamalar olmuştur. Bakır konsantre ve pirit konsantre üretiminin programa göre % 72 ve % 63 düzeyinde kalması sebepleri arasında yetersiz ve kalitesiz enerji temini, su teminindeki güçlükler, otojen değirmen sisteminde ortaya çıkan arızalar, Çakmakkaya - Hopa konsantre boru hatlarında meydana gelen tıkanmalar, kalifiye eleman eksiliği sayılabilir.

Pirit konsantre üretiminde Çakmakkaya konsantratörü tadil edilerek, «asit kullanmadan üretim» yöntemine geçilmiş

ve bu sistemde İbaşarılı sonuçlar elde edilmiştir.

KBİ — Küre işletmesinde 1979 yılında kapalı işletme yöntemi ile Bakibaba ocağında 48,8 bin ton bakır cevheri, 38,7 bin ton pirit cevheri üretilmiştir, üretilen bu cevherler 8 mm. ebada kırılmış, ve kamyonlarla inebolu limanına taşınmıştır. 1979 yılında İnebolu'dan KBİ— Samsun tesislerine %5,5 Cu tenörlü 42,6 bin ton bakır cevheri, iskenderun gübre fabrikalarına %45, 4 S tenörlü 36,8 bin ton pirit cevheri sevkedilmiştir. (Tafolo 30.) Küre'de işletme kayıpları fazla olduğu için ara katlı göçertme yönteminden dilimli, rambelleli işletme yöntemine geçilmektedir.

TABLO 30. Küre işletmesi üretimleri (Bin ton)

Üretimler	1979 programı	1978 fiili	1979 fiili
Bakır cev.	43,8	23,1	48,8
Pirit Cev.	36,5	19,3	38,7

3.3.3. Metal üretimi

1979 yılında KBİ Samsun İşletmesinde 11,5 bin ton blister bakır ve 60,1 bin ton % 93 konsanfrasyonlu sülfürik asit üretilmiştir. (Tablo 31.)

TABLO 31. Samsun Tesisi üretimleri (Bin ton)

Nihai Ürünler	1979 programı	1978 fiili	1979 fiili
Blister Bakır	18,1	13,6	11,5
Sülf ürik asit	127,2	60,1	60,4
Ara ürünler			
Cüruf konsantresi	25,0	21,0	21,2
öğütülenküre^ev. 60\$		35,2	43,7

Samsun tesisi blister bakır üretim programı % 63 düzeyinde gerçekleşmiş, bunun başlıca sebebi başta Murgul Konsantresi olarak Üaere hammadde teminindeki ye-

tersMk olmuştur. Yü sonuna doğru Ekim ayında uluslararası bir ihaleye çıkılarak siparişe ibaflanan 10,8 bin tonluk ilk parti Şili kökenli bakır konsantre (% 37,5 Cu), Aralık ayında Samsun'a gelmiş, 3,3 bin tonu 1079 yılı içinde işlenmiş, 7,5 bin tonu 1980 yılına devretmiştir. Tonu 960 \$ dan satın alınan fou bakır konsantrenin Türkiye'ye saf ladığı katana değer ise çok az olmuştur.

3.3.4. Tüketimdeki gelişmeler ve satışlar:

1979 yılında KEBİ —Samsun tesislerinden 11,3 bin ton blister ibakır Babak ve Sarıkuysan'a, 60,8 bin ton sülfürik asit Azot Sanayii-Sarasun Gübre fabrikasına, KBT Murgul tesislerinden 432,1 bin ton bakır cevheri Etifbank'a, 29,9 bin ton pirit konsantresi Aaot San— Samsun Gübre Fabrikasına, KBİ —Küre tesislerinden 38,9 Un ton pirit cevheri Gübre Fab. A.Ş. iskenderun fabrikalarına satılmıştır.

Ayrıca stoktan. 1978 yılında yurtdışına gönderilen 8,1 (bin tonluk karışık bakır matı karşılığında 1,5 (bin ton elektrolitik ibakır getirilmiş ve 1979 yılında bu elektrolitik ibakır 1,2 bin tonu yurtiçinde satılmıştır.

Şifteenin ana ürünü blister bakırın vergili satış fiyatı Mart 1979 da 65 bin TL/ ton dan 91 bin TL/ ton'a çıkarılmış, Ağustos, da ise bu rakam 200 (bin TL/ton'a ulaşmıştır. Fiyatlar talep üzerinde caydırıcı rol oynamamış, bakır piyasasında tüm yıl boyunca ikili fiatlar egemen olmuştur. Arz açığı yeterli dışalım ile kapatılmadığı için bakır kullanan sanayiler darboğaza girmiş, bu bunalımdan özellikle elektronik sanayii etkilenmiştir.

KİBt yıl içinde elektrolitik (bakır üreticilerine sattığı blister batır içindeki kıymetli metalleri (altın, gümüş, selenyum) şirkete tekrar kazandırma yolunda olumlu sonuçlar almış ve bu şekilde 1979 yılında 99,1 milyon TL İik bir hasılat sağlanmıştır.

Elektrolitik bakır piyasasındaki tekeli konumu feirmek için kurulması düşünül-

len «Elektrolitik bakır ve Hadde ürünleri» tesisi ile ilgili olarak yıl içinde somut bir adım atılamamış, elektrolitik bakır piyasasındaki rantları şirkete kazandırmak için hlistir bakır fason olarak rafine ettirmek girişimleri ise sonuç vermemiştir.

3.3.5. Yatırımlar :

KBİ 1979 yılında madencilik ve demir dışı metaller sektörlerinde toplam 284,6 milyon TL yatırım yapmıştır. (Tablo 32.)

TABLO 32. KBİ yatırımları (Milyon TL)

	1079 program	1979 fiili
idame yatırımları	89,5	31,0
Defkapaj yatırımlar*	226,6	203,6
Bağımsız projeler	383,9	30,1
Toplam	600,0	284,6

Bağımsız projelerden Murgul darboğaz giderme yatırımı için tütün karşılığı ağır iş makinası iüalatı için 1 milyon \$ lık bir fon temin edilmiş ise de yıl içinde bu konuda bdr harcama olmamıştır. Espiye projesi için 1979 yılında önemli bir harcama yapılmamış, bir yandan istimlâk sorunlarının çözümü için uğraşılırken diğer yandan Norveç-Elikem firmasından teknik yardım alınması ve Norveç devlet kredisinden yararlanılması için girişimde bulunulmuştur. SÜrmene-Kutlular projesi fizibilite etüdü yıl içinde sonuçlandırılarak uygulama projesi haline getirilmiştir.

Buna göre açık işletme ile yılda 120-bin ton, %2,5 Cu ve %32,5S tenörlü cevher üretilecek, ve Sürmene*ye kurulacak seyyar konsantratörde işlenecektir. Seyyar konsantratör Norveç devlet kredisi ile 6,6 milyon N. krona siparişe bağlanmış olup, 1980 Eylül ayında Türkiye'ye getirilecektir.

Kutlular madeninin 1981 yılı başında İşletmeye alınması beklenmektedir. Yine 1979 yılında Küre piritik ve bakırca zen-

gin tip cevherlerini işlemek üzere Samsun fabrikası alanında Samsun konsantratörü yapımı Maksom firmasına ilale edilmiştir. Yılda 120 bin ton cevher işleyecek bu konsantratörün 150 milyon TL'na mal olması re 1981 yılında devreye alınması beklenmektedir.

KB1 ile Etibank daha önceki yıllarda olduğu gibi, 1979 yılında da Türkiye bakır yataklarını değerlendirme çalışmalarında işbirliği ve işyumunu yeterli ölçüde sağlayamamışlardır.

3.3.6. İşçilik ve Personel Durumu :

KBt işçi ve personel sayısı aşağıdadır : (Tablo 33.)

TABLO 33. KBt İşçi ve Personel Sayısı

	1978	1979
Murgul-Hopa-Espiye	1360	1366
Küre	251	256
Samsun	»10	860
Gn. Mud.lık •-ANKARA.	130	135
TOPLAM	2651	2617

Ücretli çalışanlara 1978 yılında 472,6 milyon TL ödeme yapılmışken, 1979 yılında bu rakam 744,3 milyon TL'na yükselmiştir.

3.3.7. Sermaye hareketleri ve Mali Sonuçları :

Şirket 1979 yılına tüm öz kaynağını yitirmiş olarak girmiştir. Yıl içinde sermaye 1 milyar TL sından 4 milyar TL sına çıkarılmış, Sermaye artımı Hazine ve Etibank tarafından üstlenilmiştir.

önceki sermayeye ait hisse senetlerinin de arzu eden ortaklar tarafından nominal değer üzerinden Hazineye satılmasıyla Hazinesinin toplam sermaye içindeki payı % 70'e çıkmış, Etibank'ın payı ise % 29 da kalmıştır. 1978 ve 1979 yılları karşılaştırılmalı gelir taiblosu aşağıdadır. (Tablo 34.)

TABLO 34. KBt Mali Sonuçları (Milyon TL)

	1978	1979
Gayri safi satış hasılatı	1.063,7	2.491,1
Gider vergisi	- 197,2	- 422,7
Safi. satış hasılatı	866,5	2.068,4
Mal satış maliyeti	-1.231,1	-1.764,1
İşletme faaliyetleri kârı (zararı)	- 364,6	304,3
Faaliyet dışı gelirler	+ 6,8	+11,6
Faaliyet dışı giderler	- 28,2	-21,1
Dönem Kârı (Zararı)	- 386,9	294,9

3.4.) ÇİNKÖ - KURŞUN METAL SANAYİ A.Ş. FAALİYETLERİ :

3.4.1) Etüd ve arama çalışmaları :

Alada'da fizibilite çalışmaları sırasında tesbit edilen 3 milyon tonluk ilk rezervin daha sonraki işletme çalışmaları sırasında %50 lik 'bir bölümünün mevcut olmadığı görülmüş, bu durum ÇmKur'u hammadde yönünden büyük bir darboğaza sokmuştur. 1979 yılı içinde arama çalışmalarına hız verilmiş, Alada'da Roma ve Tuğla ocağı mevkiilerinde rezerv geliştirme çalışmalarına girilmiştir, Çakılıpınar ocaklarında arama ile üretim bir arada yürütülmüş, büyük çaba ile Bingöl - Genç, Selvi mevki ve Anamur - Ortakonuş mevki kurşunlu çinko sahaları Çinkur'a maledilerek arama ve üretim çalışmalarına geçilmiş, Çinkur'a mal veren Adana Madencilik Şirketi - Kozan sahası ile Beril Madencilik - Niğde sahasına teknik hizmet götürülmeye çalışılmıştır. MTA Enstitüsü İ© Konya - Ermenek ve Bozkır yörelerinde ortak proje uygulamasına geçilmiş ise de 1979 yılında Çinkur - MTA ilişkileri özellikle Çinkur'un hemen tüm sahalarının rodovanslı olması nedeniyle, bu sahalarda sağlanacak rezerv artışlarının spekülatif amaçlara hizmet edeceği düşünülerek istenilen noktaya getirilememiştir.

3.4.2) Maden İşletme çalışmaları :

1979 yılında 56,6 bin ton cevher üretilmiş, çoğunluğu Adana Madencilik ve Beril

Madencilik Şirketinden olmak üzere 20,9 bin ton cevher, çoğunluğu Etibank - Ke-
ban İşletmesi ve Adana Madencilik Şirke-
tinden olmak üzere 4,3 bin ton çinko kon-
santresi ve çinko oksit tozu satın almış-
tır. (Tablo 35) Kapalı işletmecilikle ça-
lıştırılan Belbaşı işletmesinde rezervin
tükenmesi nedeniyle 1979 yılı içinde faa-
liyete son verilmiştir, üretilen ve satın-
alınan cevherlerin tenörleri %20-25 Zn,
%2-10 Pb arasında değişmektedir.

Tablo 35 : Çinko cevher Üretimi ve sa-
tımını (Bin ton)

Cevher üretimi	1978	1979
Aladağ İşletmesi	95,0	43,8
Çakınpınar İşletmesi	9,0	8,0
Belbaşı İşletmesi	17,0	3,6
Genç vd. aramalar	—	1,2
TOPLAM	121,0	56,6
Cevher satımını		
Cevher	27,1	20,7
Cevher kons. ve çinko oksit tozu	2,7	4,3

Çinkur'da yıl içinde maden üretiminin
gerilemesine özellikle motorin darlığı ne-
den olmuştur. Aladağ'da motorin yokluğu
nedeniyle ağır iş makineleri hareketsiz
kalkırken, üretilen cevher de fabrika stok
sahasına sevkedilememiş, ancak metal Ü-
retimi düşük gerçekleştiğinden, hammad-
de sağlanmasında bir darboğaz olmamış-
tır. 1980 yılına, maden stok sahasında 49,7
bin ton, fabrika stok sahasında da 63,3
bin ton olmak üzere toplam 113,0 bin ton
cevher stoğu devredilmiştir. Hazırlık işle-
ri olarak da yıl İçkide 380 bin m³ örtü ka-
zı, 762 m. galeri ve fere imalatı yapılmış-
tır.

3.4.3) Metal üretimi:

1979 yılı içinde toplam 17,4 bin ton çinko
ve alaşımları ile 23,4 ton kadmiyum üre-
tilmiştir. Kurşun üretim üniteleri ise
devreye alınamamıştır. (Tablo 36)

Waelz üniteleri istenilen miktarda ve ka-
litede ürün verememiştir. Waelz ünitesin-
de sorunlar kalifiye operatör eksikliği,
refrakter tuğla dayanımı suresinin azlığı,
cevherin istenilen kalitede olmaması, kok
tozu kullanımının proje değerinin üye-
rinde oluşu vd. dir. Kok tozu büyük oran-
da (Ereğli'den getirilmiş, temininde za-
man zaman aksama meydana gelmesi ne-
deniyle yurtdışından getirilmesi için gi-
rişimde bulunulmuştur. Liç üniteleri %70
oranında verimle *calisti Tikms*, ancak kur-
şun keki stoklaması, kurşun ünitesinin
devreye alınmaması nedeniyle sorun ol-
muştur. [Elektroliz üniteleri yıl içinde
yüksek kapasite ile çalıştırılmış, ancak
kurşun ve gümüş yokluğu ile yetersiz ve
kalitesiz elektrik enerjisi zaman zaman
üretimi etkilemiştir. Zamak ve pil alaşımla-
rının sipariş üzerine imalatına devam
edilmiş, haddehaneler ise 1979 yılında da
devreye alınamamıştır.

Tablo 36 : Çinkur Metal üretimi ve tüke-
tilen başlıca ham ve yardımcı
maddeler

<u>Metal üretimi (Ton)</u>	1978	1979
Külçe çinko	16543	15.589
Zamak	833	964
Fil alaşımı		
TOPLAM ÇİNKO	17381	17358
Kadmiyum	27	23.4
Ham ve yardımcı maddeler (Bin ton)		
Cevher	1024	120,2
Kok tozu	37,6	50,9
Kalker	11,8	12,3
Fuel oil	13,8	14,5
Sülfürik asit	4,3	4,2
Elektrik (Milyon kwh)	97,8	91,3

3.4.4) Tüketimdeki gelişmeler ve satış- lar:

Yıl içinde Çinkur'un yurtiçi satışları, ö-
zellikle sac ve bakır arzındaki daralmalar
nedeniyle dolaylı olarak etkilenerek ve
fiat avantajı sağlayan yurtdışından ka-

çak çinko girdisi nedeniyle düşük gerçekleşmiştir (Tablo 37) Satış Hatlarının vergili külçe çinko için Mart 1979 da 89,7 bin TL/tona, Haziran 1979'da da 111,8 bin TL/tona çıkarılması talepler üzerinde caydırıcı etki yapmıştır. Yurtdışı fiatlarının Çıkur maliyetlerine göre düşük olması (LME Aralık 1979 ortalaması 341 Sterlin) İhracata olanak sağlamamaktadır. Ancak 1979 yılı sonunda devreye alma (hazırlıklarına girilen haddehanelerden, İVİK artırılırsa Ortadoğu ve Hindistan'a levha ihracatı yapmak mümkün görülmektedir, üretilen kadmiyum'un 5,3 tonu yurtiçine, 19,5 tonu yurtdışına satılmıştır. Satılan çinko'nun başlıca alıcısı ise galvanizli sac sanayii ile pirinç sanayii olmuştur.

Tablo 37 : Çİnfeur mamul satışları ve mamul stokları (Ton)

Mamul satışları	1978	1979
Külçe çinko	18.036	14.990
Zamak	1.148	1.455
Bil alaşımı	266	810
Kadmiyum		24,8
Mamul stoku		
Külçe çinko	4.471	5.070

Çinkur kurşun ünitesinin 1979 Kasım ayında deneme üretimine başlamasıyla birlikte 1979 yılına kadar yurtdışına geçici ihraç mekanizmasıyla izabe ettirmek için gönderilen sülfürlü çinko kurşun cevher ve konsantrelerinin Çİnkur Kayseri, tesislerinde değerlendirilmesi olanağı doğmuştur. Ancak Çİnkur'un 1980 yılından itibaren geçici ihraç mekanizmasının durdurulması yönlü talebi henüz sonuç vermemiştir.

3.4ü) Yatırımlar :

Yılda¹10 bin ton kapasiteli haddehanenin inşaat ve montajı 1977 yılında bitmiş ise de şerit döküm bölümünde çıkan sorunlar ancak 1979 yılı içinde giderilebilmiş-

tir. 6 mm. lik levha üretecek kontinü haddehaneler ise yıl içinde devreye alınamamıştır.

Entegre ilk proje kapsamında yer almasına rağmen finansman yetersizliği ile sonradan bırakılan kurşun izabe tesisleri 1979 yılı sonunda tamamlanarak deneme işletmesine alınmıştır. Ancak tesisde ortaya çıkan bazı eksiklikler ve -işlenecek kurşun kekinin istenilen kalitede olmaması yeni sorunlar yaratmaya adaydır. 1979 yılı içinde kurşun tesisi için 43,0 milyon TL., diğer idame yenileme yatırımları için 53,5 milyon TL., olmak üzere toplam 96,5 milyon TL. yatıran yapılmıştır. Kurşun Rafinasyon tesisine yıl içinde başlanamamıştır.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Hanı döneminde ele alınması planlanan, Çİnkur Tevsii projesine ise başlanamamıştır. SÜ2-f Ürlü çinko-kurşun cevherlerinin de izabe edilmesine olanak verecek olan bu projenin fizibilite etüdü, hammadde ve teknoloji konusunda ortaya çıkan yeni bulguların değerlendirilmesi için yit içinde revize edilmeye başlanmıştır.

3.4.6) Personel ve işçi durumu :

1979 yılı sonundaki personel ve işçi durumu aşağıdadır : (%610 38)

Tablo 38 : Çİnkur personel sayısı ve harcamaları

Personel ve işçi durumu	1978	1979
Maden işletmesi (işçi)	395	332
Fabrika (işçi)	778	836
Gn. Md. lük - Ankara (işçi)	4	16
Personel	116	127
TOPLAM	1293	1311
Personel toplam harca^ maıarı (Milyon TL)	179,5	227,6

3.4.7) Sermaye hareketleri ve Mali sonuçları :

Yıl içinde artan finansman gereksinimi nedeniyle Çİnkur'un sermayesi 400 mil-

yon TL sından 800 milyon TL sına çıkarılmış ve sermaye artırımının ihemen tamamı Ktibank tarafından taahhüt edilmiştir, önceki sermayeye ait hisse senetlerinin de arzu edilen ortaklar tarafından nominal değer üzerinden Etibank'a satılmasıyla Etibank'ın toplam sermaye içindeki payı %85'e yükselmiştir. Finansman sıkıntısını gidermek için yıl başında 15 peşin avans karşılıklı satış uygulaması piyasadaki para sıkıntısı nedeniyle istenilen sonuçları vermemiştir. (Tablo 39)

(Tablo 39 : Çinkur Mali Sonuçlar
(Milyon TL)

	1978	1979
Gayri safi satış hasılatı	955,3	1-594,3
Hasılattan indirimler	-204,5	-349,5
Safi satış hasılatı	749,0	1544,7
Satışların maliyeti	-539,4	-837,5
Gayri safi satış kârı	210,5	407,2
Dönem -giderleri	9,7	16,3
İşletme faaliyet kârı	200,8	390,9
Faaliyet dışı gelirler	6,6	22,4
Faaliyet dışı giderler	186,2	246,4
Dönem kârı	+ 21,2	+166,9

3.5) KÜTAHYA MANYEZİT İŞLETMELERİ A.Ş. FAALİYETLERİ :

3.5.1) Etüd ve arama çalışmaları :

Kumaş, işletme ve arama hakkına sahip olduğu maden sahalarında işletme çalışmalarına paralel olarak sahaların rezerv potansiyelini ortaya çıkarmaya çalışmakta, bu amaçla yürütülen çalışmalar jeofizik ve sondajlı aramalarla desteklenmektedir. 1979 yılında 1400 m. arama sondajı yapılmıştır. Kumaş'ın %97 ye varan oranda bir Etibank iştiraki olduğundan hareketle, arama çalışmalarının MTA Enstitüsü yatırım programı çerçevesine alınması konusunda DPT eşgüdümünde yapılan çalışmalar 1979 yılı içinde bir sonuç vermemiştir.

3.5.2) Maden işletme çalışmaları :

Açık işletme yöntemi uygulanan maden sahalarında 1979 yılında 180 bin m³ müteahhit tarafından olmak üzere toplam 215 bin m³ dekapaj yapılmıştır.

Maden ocaklarından 1979 yılında 335 bin ton tuvönan cevher istihracı yapılmış, sahada eleme ve ayıklama neticesinde elde edilen 133 bin ton ham cevher fabrika stok sahasına nakledilmiştir. Ayrıca şirket Etibankın Mihaliççık manyezit sahalarını kendi işleterek ve diğer civar üreticilerden cevher satın alarak dışardan yaklaşık 40 bin ton ham cevher temin etmiştir. (Tablo 40)

(Tablo 40 : Kumaş Maden Üretimi
(Bin ton)

<u>Üretileni</u>	<u>1978</u>	<u>1979</u>
Tuvönan cevher	200,1	335,0
Ham cevher	77,2	133,0
Satın alınan Ham cevher	26,6	40,0

3.5.3) Cevher zenginleştirme ve Sinter çalışmaları :

1979 yılında Konsantratörde 190 bin ton ham cevher işlenerek 82 bin ton konsantre ve bu cevherin de kavrulmasıyla 40 bin ton sinter manyezit elde edilmiştir. Kapasite kullanım oranı %57 olmuştur. Tesisin çalışmasını olumsuz yönde etkileyen başlıca faktör 1979 yılında ülkenin içinde bulunduğu akaryakıt sıkıntısı olmuştur.

Yapılan üretimlerin geçmiş yıllarla karşılaştırılması ve kapasite kullanım oranları Tablo 41'dir.

(Tablo 41 : Kumaş konsantre ve sinter manyezit üretimi (Bin ton)

<u>Üretilen</u>	<u>1978</u>	<u>1979</u>
Konsantre cevher	28,2	81,5
Sinter manyezit	11,4	40,1

3.5.4) Satışlar :

1979 yılı içinde Kumaş 42,0 bin tonluk sinter manyezit satmış, ancak 36 bin tonun fiili teslimatını yapabirmiştir. Başlıca Sovyetler Birliği Homanya ve Yugoslavya'ya yapılan 30,3 bin ton dış satışlardan 242,6 milyon TL (6,2 milyon \$) ve 5,6 bin ton iç piyasa satışlarından 42,0 milyon TL olmak üzere toplam 284,6 milyon TL satış hasılatı elde edilmiştir.

3.5.3) Yatırımlar :

Kumaş 1978 yılında Yugoslav Magnchrom firması ile yaptığı bir sözleşme gereğince yurtdışında sinter manyezit mukabili fason refrakter tuğla imalatı için girişimde bulunmuş, ancak bu girişim 1979 yılında bir sonuç vermemiştir.

Buna karşılık Kumaş aynı şirketle 25 bin ton/yıl kimyasal ve katran bağı refrakter tuğla ve 6 bin ton/yıl' harç olmak üzere toplam 31 bin ton/yıl kapasiteli bazik refrakter tuğla tesisi projesiyle ilgili olarak kullanılacak olan know-how ve temel mühendislik alımı için anlaşmaya varmış olup, Şirket proje çalışmalarını yürütmektedir. Bu projenin yaklaşık 8 milyon \$ ılık dış finansman kaynağı henüz bulunamamış olup tüm proje maliyetinin 1 milyar TL/ sına ulaşması ve 1982 yılında tamamlanması beklenmektedir. 1979 yılında bu proje için 15,2 milyon TL harcanmıştır. Kumaş, Kütahya yöresinde bu refrakter tuğla fabrikası projesini geliştirirken, aynı maden yatağı havzasının bir uzantısı olan Eskişehir yöresi manyezit yatakları Üzerinde Etibank ve Sümerbank ayrıca iki farklı refrakter tuğla tesisi yapımı girişiminde bulunmuşlardır. Etibank 50 bin ton/yıl kapasiteli bir tesisin yapımı için bir Sovyet firması ile teknik işbirliği sözleşmesi imzalamış, Sümerbank ise 50 bin ton/yıl kapasiteli bir tesisin fizibilite etüdünü hazırlamıştır. Dünyanın en kaliteli manyezit yataklarının bulunduğu, Kütahya, Eskişehir, Bursa yöresinde bu durumda tüm bu tesisleri besleyebilecek ölçüde yoğun rezerv geliştirme çalışmalarına ve mevcut ruhsat spekülasyonunu

ortadan kaldıracak önlemlere Ötiyaç vardır,

35.6) Personel ve işçi sayısı :

1979 yılı sonu itibarıyla Kütahya iş yerinde 21 aylıklı personel ve 342 işçi, Ankara - Genel Müdürlükte ise 17 aylıklı personel olmak üzere, Toplam 380 kişi çalışmaktadır. Ancak yaz aylarında maden işletmelerine alman geçici işçilerle bu sayı 600 e erişmektedir.

35.7) Sermaye hareketleri ve malî sonuçlar:

1979 yılında Şirket sermayesi 75 milyon TL smdan 500 milyon TL sına çıkarılmış, ve 425 milyon TL artışın hemen tamamı Etibank tarafından taahhüt edilmiştir. Bu şekilde Etibank'm toplam sermaye içindeki payı %97 ye yükselmiş ve Kumaş Etibank grubu içinde bir kamu iktisadi teşebbüsü niteliğine bürünmüştür. Sermaye arttırıcı Kumaş'm malî durumunu güçlendirmiş, işletme sermayesi yetersizliğini gidermiş ve refrakter tuğla yatırımına girişilebihiyesi için olanak hazırlamıştır. (Tablo 42)

Tablo 42 : Kumaş malî sonuçlar
(Milyon TL)

	1978	1979
Gayri safi satış hasılatı	66,3	284,6
Hasılattan indirim	—	—
Safi satış hasılatı	66,3	284,6
Satışların maliyeti	—66,5	—209,9
Gayri safi satış kân		
(zararı)	— 0,2	74,7
Dönem giderleri	—13,2	— 44,8
Faaliyet dışı gelirler	0,4	1,3
Faaliyet dışı giderler	—38,0	— 23,5
Dönem kârı (zararı)	— 51,0	7,7

3.6. TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ FAALİYETLERİ

3.6.1.) Etüd ve Arama çalışmaları :

1979'da özellikle 2172 sayılı yasa uygulamaları ile çok sayıda işletme hakkının TKİ'ye devri sonucu Genel Müdürlük mevcut birimleri ağırlaşan etüd-proje (işletme dönemi öncesi hazırlıklar) görevlerinin altından kalkamamıştır. TKİ bu etüd-arama proje işlerindeki eksikliğini kadrolarını genişletmek ve bu konuda bilgi birikimine sahip olan MTA Enstitüsü ile işbirliği olanaklarını geliştirerek gidermek yerine HÜTE (Hacettepe üniversitesi Teknoloji Enstitüsü)-ile ilişkiye geçince ortaya çok daha çarpık bir yapı çıkmıştır. 1979 yılında Genel Teknolojik Araştırma ve Geliştirme Projesi kapsamında HÜTE, •Balıkesir - Çanakkale ve Muğla - Aydın bölgesinde toplam 2.808 km², 1/25000 ölçekte jeolojik études ile 120 km², 1/10.000 ölçekte jeolojik études ve 9,8 bin m³ yarma yapmıştır. Bu çalışmalar çoğu yerde MTA Enstitüsü'nün daha önce yaptığı çalışmaların tekrarı niteliğinde olmuştur.

1979 yılında TKİ tarafından 59,1 bin metre sondaj programlanmış, Beypazarı, Yenice, Soma, Akhisar, Çorum, Ermenek, Orhaneli, Çan, Keleş, Tunçbilek, Seyitömer, Dursunbey, Saray ve Zonguldak'ta toplam 45,6 bin metre sondaj gerçekleştirilmiştir. Bu sondajların 20,0 bin metresini DSİ, TKİ adına yapmış, diğerlerini TKİ ve EtöEİ gerçekleştirmiştir. Yukarıdaki rakamlara MTA Enstitüsü tarafından TKt sahalarında yapılan sondaj miktarları dahil değildir.

1979 yılında "Kömür Ana Planı" potansiyel, arama, üretim, tüketim, kullanım ve organizasyon olmak üzere 6 bölümlü bir rapor halinde hazırlanması için ODTÜ'ne ihale edilmiştir. Bu ana plan ile tüm kömür yataklarının bölge, yatak ve kalorifik değer bazında envanterlerinin yapılarak en uygun üretim - tüketim modelinin kurulması amaçlanmaktadır.

1979 yılında Zonguldak Havza'sında üretimi arttırmayı amaçlayan "Zonguldak Taşkömürü Havzası Geliştirme Ana Planı" projesinde herhangi bir gelişme olmamıştır.

Gene yıl içinde, Muğla - Yatağan, Muğla - Milas, Çanakkale - Çan Soma - Deniz, Van - Erciş, Yozgat - Sorgun, Erzurum - Balkaya, Erzurum - Oltu, Erzurum - Ispir, Sivas - Kangal, Bursa - Orhaneli, Konya - Beyşehir, Mardin - Silopi, Siirt - Şırnak, Tekirdağ - Saray, Bingöl - Karlıova, Çankırı - Orta, Afşin - Elbistan (B) Antalya - Kemer, Denizli - Çivril, Konya - Ermenek, Bolu - Mengen, Kütahya - Gediz, yapılabirlik etüdlerinin hazırlanması veya daha önce hazırlanmış olanların 1979 yılı koşullarına göre revize edilmesi hedef alınmıştır. Ancak birçok yatak ile ilgili jeolojik ve rezerv etüdlerinin henüz yapılmamış olması veya yeterli bilgi bulunmaması, fizibilite etüdlerini yapacak yeterli sayıda ve nitelikte elemanın Kurum'da mevcut olmaması veya olan elemanların etkin biçimde yönlendirilememesi, MTA Enstitüsü ile ilişkilerin hemen hiç olmaması veya kişisel ilişkiler düzeyinde kalışı sebebiyle bu etüdlerin çoğu sonuçlandırılmamıştır. Bu durumda birçok sahada teknik, ekonomik ve malî değerlendirme ile ilgili veriler eksik olmasına rağmen ülkenin kömür talebini karşılama güdüsü nedeniyle yatırımı ve işletme faaliyetlerine girişilmiştir.

Türk - Sovyet hükümetlerarası karma komisyonu 1979 yılı gündeminde yer alan Çan, Orhaneli ve Muas linyit havzaları fizibilite etüdlerinin hazırlanması ve bu işletmeler için Sovyet kredisi ile gerekli ağır iş makinelerinin Sovyetlerden temini konusunda yıl içinde temaslar sürdürülmüş, ancak sözleşme imzalanmamıştır.

3.6.2) Taşkömürü üretimi :

TKİ satılabilir taşkömürü üretimleri aşağıdadır. (%610 43)

Tablo 43: TKİ Taşkömürü üretimi (Bin ton)

Müessese ve Bölgeler	1978	1979 Pr.	1979 Gerç.
Ereğli Kömürleri İşi.	(4.115,9)	(4.397,0)	(3.849,7)
Armutçuk	4643	466,5	431,6
Kozlu	1120,0	1.136,7	987,3
"Üzülmez	1.068,7	1.096,2	990,1
Karadon	1.463,5	1.707,7	1.440,7
Batı Karadeniz Köm. işL	(178,3)	(193,3)	(201,7)
Amasra'	178,3	193,3	171,7
Azdavay	—	—	30,0
Genel Toplam	(4.295,2)	(4.600,3)	(4.051,4)

Amasra Bölgesi Haziran 1979 da Ereğli Kömürleri işletmesinden ayrılmış ve Azdavay Bölgesi ile birlikte Batı Karadeniz işletmeleri Müessesesi (BK1) yi oluşturmuştur.

1979 yılında Havza'da' 21.195 m ana. nazırlık (taşa ilerleme) yapılmıştır. Bu miktar programdan 7.272 m eksik gerçekleşmiştir.

Havza'da işçilik randımanları sürekli geriye gitmektedir. (Tablo 44)

(Tablo 44 : Zonguldak Havza Randımanları (Kg/Yev.)

Tuvönan Randımanı	1978	1979 Pr.	1979 Gerç.
Kazmacı	6.475	6.532	6.053
İçeri	1.263	1.326	1.127
Umumi	1.174	1527	1.050
Satılabilir Randımanı			
İçeri	700	755	635
Umumi	651	698	592
H. Sonu	630	670	572

Havza'nın ana kullanım malzemesi olan ağaç direğin 1979 yılı sarfiyatı 235,2 bin m³ olmuş, tuvönan ton başına 31 dm³, satılabilir ton başına 55 dm³ direk isabet etmiştir.

1979 yılında dana Önce Ekt bünyesinde bulunan Merkez Atölyeleri (MAZ) ayrılarak Maden Maktaları Sanayii' Müessesesi (MMS) adı altında yeniden Örgütlenmiştir. MMS için Devrek - Çaycuma arasında yeni bir kuruluş yeri seçimi yapılmıştır.

Zonguldak havzasında üretim son yıllarda sürekli geriye gitmektedir. Başlıca sebebler arasında şunlar sayılabilir. :

— Havza'da emekli olan işçiler yerine alınan yeni işçiler çoğunlukta esas üretim ve hazırlık servisleri yerine yardımcı servislerde istihdam edilmekte, bu durum randımanları olumsuz yönde etkilemektedir.

— Havza giderek derinleşmekte, çalışma ve nakliye koşulları ağırlaşmakta, grizu geliri artmaktadır. Havza'da me&andasyon sürekli (geriye gitmekte, başta maden

mühendisleri olmak üzere teknik eleman sıkıntısı sürmektedir.

— Ana hazırlıklar sürekli geri bırakılıp, günü kurtarmak için kısa dönemde sonuç alınabilecek Üretim ve damar içi çalışmalara öncelik verilmekte, tbu durum Havzayım üretimini uzun dönemde giderek daha fazla olumsuz yönde etkilemektedir. Son yıllarda Havza'da yedek pano sayısı son derece azalmıştır.

— 1979 yılı malzeme ikmali açısından da kötü bir yıl olmuştur. Motorin, akü, demir tahkimat malzemesi, su boruları, basınçlı hava boruları yetersizliği üretimde aksamalara yol açmıştır.

— Havza'da Üretim topuğu ve savaş topuğu olarak bırakılan bölümlerde, EKİ işçisi ve malzemesi ile kaçak kömür çıkarılması 1979 yılında da sürmüştür. Bu durum Havza'da en başta iş disiplini ortadan kaldırmaktadır.

3.6.3 Linyit Üretimi:

1979 yılında TKt'nin linyit Üretimi %15,9 artmıştır. Bu artışın %13,2 si TKt'nin eski müesseselerinden ve sadece %2,7 si 2172 sayılı yasa ile devralman ocaklardan sağlanmıştır. 1979 yılının Nisan ayından itibaren devralman sahalarda 3.070,0 bin ton (Revize) linyit üretimi programlan-

Tablo 45 : TKİ İSAtılık Linyit üretimi (Bin ton)

Müessese ve Bölgeler	1978	1979 Pr.	1979 Gerç.
Garp Linyitleri işL	(7.658,2)	(9.421,0)	(8.283,9)
Tunçbük	3.053,5	3.771,0	3.568,8
Seyitömer	4.604,7	5.400,0	4.700,2
Dursunbey	—	250,0	14,9
Ege Linyitleri tsL	(1.109,2)	(2.150,0)	(1.666,0)
Soma	1.109,2	1.700,0	1.513,4
Ayam	—	75,0	54,2
Muğla	—	375,0	98,4
Bursa Linyitleri İşi.	(15,0)	(920,0)	(100,5)
Keleş	—	470,0	58,0
Orhaneli	—	200,0	—
Saray	15,0	250,0	42,5
Çanakkale Liny. İşL	(-)	(400,0)	(88,7)
Doğu Linyitleri İşL	(62,5)	(260,0)	(108,2)
Erciş	1,9	20,0	6,0
Oltu	44,1	130,0	62,1
Aşkale	16,5	110,0	40,2
Alpagut Dodurga İşi.	(297,7)	(350,0)	(365,1)
Orta Anadolu İşL	(198,8)	(280,0)	(147,6)
Konya Liny. İşL	(-)	(170,0)	(21,6)
Ermenek	—	20,0	14,6
Ilgın	—	100,0	4,0
Beyşehir	—	50,0	3,0
Sivas - Kangal İşi.	(-)	(350,0)	(10,0)
Kangal	—	100,0	—
Karlıova	—	250,0	10,0
Bolu Liny. İşL	(-)	(80,0)	(36,9)
Genel Toplam	(9.341,4)	(14.381,0)	(10.829,5)

misken üretim 609,8 bin tonda kalmış ve program gerçekleşmesi %19,8 olmuştur. (Tablo 45)

TKİ ana üretim bölgelerinde ve devraldığı sahalarda dekapaj ve kömür kazısı açılım kapamak için 1979 yılında büyük miktarlarda hafriyat işi ihalelerine çıkmıştır. T1 içinde bağitlanan sözleşmelerle ihale yolu ile çeşitli sahalarda 47,1 milyon m³ dekapaj (ortalama birim fiyat 71,81 TL/m³) ile 8,8 milyon ton kömür kazısı (ortalama birim fiyat 49,07 TL/ton) programlanmış, gerçekleşme ise 214 milyon m³ dekapaj, 0,5 milyon ton kömür kazısı olmuştur. Bu rakamlara 1978'den 1979'a devreden ve 1979 yılında bir bölümü itamamlanan dekapaj ve kömür kazısı dahil değildir.

Kurum'un ana linyit istetmesi olan G.L.t'nin 1979 iş programında 35,2 milyon m³ işletme imkânları ile 21,5 milyon m³'ü ihale yolu ile toplam 56,7 milyon m³ dekapaj yapılması ve maliyetin 46,37 TL/m³ olacağı öngörülmüştü. Gerçekleşme ise 20,9 milyon m³ işletme imkânları ile, 15,3 milyon m³ ihale yolu ile olmak üzere toplam 36,2 milyon m³ dekapaj olmuştur. Ortalama maliyet ise 55,67 TL/ton'dur.

Yine G.L.İ.'de kapalı işletmede 1200 m ana hazırlık (Taşta ilerleme) yapılacağı programlanmışken 1979 yılı gerçekleşme 457 m olmuştur.

Benzer şekilde Kurum'un diğer bütün linyit işletmelerinin hazırlık işlerinde (Dekapaj ve ana hazırlıklar) önemli geri kalmalar göze çarpmaktadır.

1979 yılında linyit üretiminde karşılaşılan sorunlardan feaşhcaian şunlardır.

~- TKİ elinde bulunan iş makinalarından, dövize dayalı yedek parça ve lastik ikmalini yapamadığı için yeterince yararlanamamaktadır, (örneğin GLt-Tunçbilek, Seyitömer bölgeleri ile ELt - Soma bölgesi)

~* (özellikle 2172 sayılı yasa kapsamında kendisine devredilen sahalarla ilgili olarak TKİ, yeterli etüd ve aramaları yap-

madan ihalelere çıkmakta, bu durum müteahhitlerle sonradan ihtilaflara yol açtığı gibi, gev kaymaları (Örneğin Dursutibey bölgesi) kömür olmayan yerde dekapaj yapılması (örneğin Erciş Bölgesi) gibi olmaması gereken teknik hatalara sebep olmaktadır.

— Açık işletmelerde, işletme projeleri yeni devralınan sahalarda aceleye getirilmekte, açık işletme uygun dizayn edilemediği için büyük miktarlarda dekapaj yapıldığı halde üzeri açılan kömür miktarı az olmaktadır. Çoğu sahada da müteahhitlerin elinde bulunan iş makinalarının tipleri optimal bir açık işletme dizaynını engellemektedir. (Birçok müteahhit açık işletme hafriyatını herhangi bir inşaat hafriyatı gibi düşük kapasiteli iş makinaları ile gerçekleştirmeye çalışmaktadır.)

— TKİ özellikle yeni devraldığı sahalarla ilgili olarak örgütsel yapısında gerekli düzeltmeleri yapmakla birlikte, istenilen yönetim etkinliğini sağlayamamıştır. — (Motorin sıkıntısı hem üretimi, hem de ocaklardan tüketim yerlerine linyit sevkiyatını olumsuz yönde etkilemiştir. Kömür Satış ve Tevzi Müessesesi 1979 yılında özellikle devralınan ocaklarda üretilen linyitin satış ve tevzii işlerini yürütmekte yetersiz kalmıştır.

TKİ 1979 yılında linyit işletmelerinin örgütsel yapı şöyledir:

- Garp Linyitleri İşletmesi Müessesesi (GLİ)
(Tunçbilek, Seyitömer, Alabarda, Dursunbey bölgeleri)
- Ege Linyitleri İşletmesi Müessesesi (ELt)
(Soma, Aydın, Yatağan bölgeleri)
- Alpagut - Dodurga Linyitleri İşletmesi Müessesesi (ADL)
(Alpagut, Dodurga bölgesi)
- Orta Anadolu Linyitleri İşletmesi Müessesesi (OAL)
(Beypazarı bölgesi)

- Doğu Linyitleri İşletmesi Müessesesi (DU)
(Aşkale, Oltu, Erciş Bölgeleri)
- Çanakkale Linyitleri işletmesi Müessesesi (ÇKL)
(Çan bölgesi)
- Bursa Linyitleri işletmesi Müessesesi (BLİ)
(Keleş, Orhaneli, Saray bölgeleri)
- Konya Linyitleri İşletmesi (Küt)
(Ermenek, Ilgın, Beyşehir bölgeleri)
- Bolu Linyitleri İşletmesi (BLKt)
(Bolu, Mengen Bölgeleri)
- Sivas Kangal Linyitleri İşletmesi (SEKLİ)
(Kangal, Karlıova bölgeleri)
- Afşin - Elbistan Linyitleri işletmesi Müessesesi (AOEL)
(Elbistan bölgesi)

3.6.4. Asfaltit üretimi:

TKİ satılabilir asfaltit üretimleri aşağıdadır (Tablo 46).

Tablo 46 Satılık Asfaltit Üretimi
(Bin ton)

	1978	1979	1979
		Prog.	Gere.
Gimeydogu Anadolu	(—)	(550,0)	(232,6)
Şırnak	—	300,0	142,0
Silopi	—	250,0 *	90,6

Sahaların müteahhitlere geç ihale edilmesi, TKFnin yörede yeterli bir kontrol

mekanizmasını kuramayışı, devralman sahalarında kaçak üretime engel olunamayışı, yöredeki toplumsal yapının getirdiği sorunlar gibi nedenlerle üretim program düzeyine ulaşamamıştır, öte yandan yetersiz üretim, fiyatın düşüklüğü ve Kömür Satış Tevzi'nin dağıtımda etkinliğini yitirmesi piyasada çift fiyatın ve büyük rantların oluşmasına yol açmıştır.

Yıl içinde Cizre merkez olmak üzere Öüneydoğu Anadolu İşletmesi (GAL) kurulmuş ve Cizre'de sosyal ve idari binalar için yer seçimi yapılarak inşaat faaliyetlerine geçilmiştir.

3.6.5. Tüketimdeki ve Satışlardaki Ge- Üşmeler :

TKİ Kurumuna bağlı müesseselerde üretilen kömürler yine TKt'ye bağlı olan KST (Kömür Satış ve Tevzi) müessesesi kanalıyla satılmaktadır. KST, yurdun çeşitli yerlerine dağılmış 20 adet şube ve bürosu ile 1079 yılında 15,2 milyon ton muhtelif cins ve ebatta kömür tedarik etmiş ve satmıştır. 1978 yılında ise tedarik ve satış miktarı 14,0 milyon ton idi. Ayrıca KST kendisine bağlı Ankara Briket Fabrikası ile Erzurum Biriket Fabrikasında ürettiği 32,9 bin ton biriketin satışını yapmıştır. 1978 yılında bu rakam 30,1 bin ton idi.

KST, taskömürüntü EKİ ve BKİ'den (3.910,7 bin ton) linyit kömürünü TKİ'ye bağlı müesseselerden (10.879,5 bin ton) ve özel sektörden (128,1 bin ton) kok ve kok tozunu Karabük, Erdemir,

TABLO 47 : KST Kömür Satışları (Bin ton) (Milyon TL)

	1978		1979	
	Miktar	Tutarı	Miktar	Tutarı
Taşkömürü	4.014,3	4.921,7	3.910,0	7.004,1
Linyit - Asfaltit	9.719,4	2.836,8	11.080,9	5.382,8
Kok	276,5	532,2	247,5	797,2
Briket	30,1	23,2	31,1	39,3
Toplam	14.041,5	8.313,9	15.270,0	13.223,5

isdemir, Ankara Gazhane, İstanbul Gazhane ve İzmir Gazhane fabrikalarından (260,9 bin ton) tedarik etmiştir.

KST müessesesince 1979 yılında 15,3 milyon ton kömür satılmış ve bu miktar kö-

mür satışından 13.223,5 milyon TL hasılat sağlanmıştır. Bu miktar 1978 yılında 14,0 milyon ton kömür satışı karşılığı 8.313,9 milyon TL idi. Satış miktarı ve tutarları ile alıcı gruplarına göre satışlar Tablo 47 ve 48 dedir.

TABLO 48 : Alıcı Gruplarına göre satışlar (Bin ton)

Alıcılar	Taşkömürü		Linyit - Asf.		Kok Kok T.		Briket	
	1978	1979	1978	1979	1978	1979	1978	1979
Havagazı Fab.	290,9	274,8		205,7	—	—	—	—
Demir Çelik Fb.	2.110,2	2.100,8						
Elektrik Sant.	859,7	805,6	4.935,4	5.352,6	—			
Ulaştırma Sek.	263,2	231,4	245,1	241,3	2,0	2,2	—	—
Azot San.			703,3	626,1	—			
Şeker Fb.	50,4	68,1	32,0	115,0	33,3	25,5	—	—
Çimento Fb.	28,4	80,0		8,3	—	—	—	—
Sümerbank	11,2	10,0	128,5	136,6	—	—	—	—
Tekel - Çaykur	84,5	80,3	6,8	5,2	-	-	-	-
MKE	2,6	1,6	20,1	19,2	2,5	3,1	—	—
Teshin	254,7	202,4	3.553,1	4.140,2	156,6	143,5	30,2	31,1
Muhtelif Sanayi	58,4		463	202,5	82,0	—	—	—
Dışsatım			48,8	28,2	—	—	—	—
Toplam	4.0143	3.910,0	9.719,4	11.080,9	276,4	247,5	303	314

1979-80 kış dönemi Özellikle teshin kesimi açısından olağanüstü bir dönem olmuştur. Fuel - oil darlığının kömüre olan talebi arttırması, 2172 sayılı yasanın uygulanması ile bazı ocaklarda ortaya çıkan üretim eksikliği ve piyasada oluşan psikolojik panik, motorin darlığı sebebiyle üretilen kömürün zamanında tüketim merkezlerine taşınamaması sonucu, ağır kış şartlarının hüküm sürdüğü günlerde halk evine yakıt olarak kömür temin edememiş, piyasada ikili fiyatlar ve büyük rantlar teşekkül etmiştir. Tüketimdeki gelişmeler Bölüm 2.1 ve 2.3. de geniş biçimde yer aldığı için burada tekrarlanmayacaktır.

3.6.6. Yatırımlar :

TJC.î. Kurumu yatırımları için 1979 yılında 2,9 milyar TL dış, 8,1 milyar TL toplam harcama yapılması programlan-

mış, gerçekleşme 6,3 milyar TL toplam olmuştur. Bu meblağın 4,2 milyar TL sı ise tek başına Afşin - Elbistan A projesi için harcanmıştır. Afşin-Elbistan (A) projesi Bölüm 4,5 de önemli projeler arasında ayrıca incelendiği için burada yer almamıştır.

Sivas - Kangal, Ankara - Beypazarı, Muğla-Yatağan ve Afşin - Elbistan projeleri kapsamında yer alan «Kömür Asüleştirmeye Tesisleri» projeleri için 1979 yılında 200,0 milyon TL ödenek ayrılmıştır. Ancak bu tesislerin fizibilite etüdüleri ve tatbikat projeleri ortada olmadığı için ödenekler harcanmamıştır. Seyitömer Dumansız Yakıt Tesislerinde 1978 yılında meydana gelen infilak sonucu oluşan zarar 1979 yılı içinde giderilmiş, ancak bazı hassas ölçü aletleri temin edilemediği için tesis çalıştırılmamıştır. Beypazarı işletmesinde 300,0 bin ton/yıl linyit üretimini hedef alan Tevsii pro-

jesi kapsamında mekanizasyonu geliştirme çalışmalarına devam edilmiş, Zonguldak deneme ayağında olumlu sonuç vermeyen «yürüyen tahkimat + sabanlı kazı» ekipmanlarının Beypazarı'na taşınması için karar alınmıştır.

TKİ'nin 1979 yılı yatırım harcamalarının diğer bölümlerini ise Genel Müdürlük Binası inşaatı, müessese ve işletmelerin âdame - yenileme yatırımları (ihrazat, inşaat, makina - teçhizat alımı, taşıt alımı v.d.) teşkil etmiştir.

3.6.7. Personel ve işçi Sayısı :

TKt Kurumu personel ve işçi sayıları aşağıdadır. (Tablo 49)

TABLO 49 : TKİ 1979 Personel ve işçi Sayılan

işyeri	Personel	işçi
Genel Müd. lük	752	37
E.K.İ.	158J	41.130 (1)
BK.t.	—	3.560
G.L.t.	542	6.601
E.L.İ.	—	4.334
O.AJi.	Q9	22.050
ADL	76	1.597
DLİ	98	1.679
AiEL	184	527
ÇU	—	73
BU	—	118
KLI	—	281
BLKt	—	—
SKLt	—	—
GAL	—	106
Bingöl	—	—
KST	1333	978
Toplam	4665	63.071

(1) Zonguldak'ta çalışan işçinin 13 bini münavdeldir. Dolayısıyla kayıtlı işçi sayısı 55 bin kişi cwanndadır.

3.6.8. Sermaye Hareketleri ve Mali Sonuçlar :

TKt Kurumunun artan işletme finansmanına koşut olarak sermayesi 1979 yılı

sonunda 15 milyar TL'sına çıkartılmıştır. Kömürün temel mal olması nedeniyle fiyatı Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle tesbit edilmekte, bu durum sonucu oluşan zarar ise sübvansiyonlar adı altında Hazine'ce karşılanmaktadır.

Böylece zarar eden müesseselerin dönem sonu bilanço sonucu sıfır olurken, kâr eden müessese ve işletmelerin bilançoları konsolide bilançoda da dönem kârı olarak yer almaktadır. TKİ işletmelerinin 1979 yılı ticari maliyetleri ve kârzanarları Tablo 50 dedir.

TABLO 50 : TKİ 1979 yılı Mail Sonuçları

	Ticari Maliyet (TL/ton)	Yıllık Zarar (Milyon TL)
EKİ	5.031	12,192,9
BKİ	8.410	320,0
GU	509	1.140,0
ADL	1.952	556,4
AEL	—	—
OAL	5.243	621,4
BLİ	674	10,7
ÇUİ	825	14,8
DLİ	8.457	893,7
Eljt	899	582,6
BKCLİ	5.012	144,4
ÖAL	1.048	92,4
KLt	2.054	30,7
Toplamı	—	16.400,0

TKİ'nin açık işletme üretim maliyetleri 500-1000 TL/ton arasında değişirken, kapalı işletme maliyetlerinin 5000-8500 TL/ton arasında değiştiği dikkat çekmektedir.

TKt 1979 yılında 16.400,0 milyon TL zarar etmiş ve bu meblağ sübvansiyon ile karşılanmıştır. 1979 satış hasılatı olan 13.223,5 milyon TL ile birlikte toplam gayrisafi satış hasılatı 29.623,5 milyon TL'sına ulaşmaktadır. 1978 yılında ise satış hasılatı 8.446,6 milyon TL, sübvansiyonlar 10.158,3 milyon TL olmak üzere gayri safi satış hasılatı 18.604,9 milyon TL idi.

3.7. TENİ ÇELTEK KÖMÜR VE MADENCİLİK A.Ş. FAALİYETLERİ :

3.7.1. Etüd ve Arama Çalışmaları:

Şirketin 1979 yılında Şırnak sahası TKİ Kurumu'na devredilmiş Sorgun sahası her an el konulma bekleyişi içinde olmuş, Yeni Çeltek sahası için ise İşletmenin demmi konusunda tereddütler doğmuştur. Bu durum sonucu şirket, sahalarında uzun dönemli etüd ve arama çalışmaları için girişimde bulunmamıştır. Yeni Çeltek Suluova işletmesinin müeavir alanlarında MTA Enstitüsü'nün linyit etüd ve arama çalışmaları ise 1979 yılında da sürdürülmüştür.

3.7.2. Kömür Üretimi :

Şirketin üç işletmesinden üçüncüsü, 2172 sayılı yasaya dayanan kararname kapsamına alınarak, yıl içinde TKİ'ye devri öngörülmüştür. Şırnak Asfaltit işletmesi Mart 1979'da 46,9 milyon TL bedelle TKİ Kurumuna devredilmiştir. 1979'un ilk 2 ayında ise ancak 60,2 bin ton asfaltit üretilerek KST kanalı ile dağıtıma verilmiştir. Sorgun işletmesinin TKİ'ye devri için tüm yasal işlemler tamamlanmış olmasına rağmen, 1979 yılı sonuna kadar Bakanlık'ca işletmeye el koyma kararı verilmemiştir. Bu işletmede 1979 yılında açık işletme yöntemi ile 228,0 bin ton linyit üretilmiş, 1.167,2 bin m³ dekapaj yapılmıştır. Kapalı işletme açım çalışmaları kapsamında damar içi hazırlıklara da devam edilmiştir. Suluova - Yeni Çeltek işletmesinde ocak içi yarıkların fazla oluşu, zaman zaman meydana gelen göçükler ve su basmaları Üretim program düzeyinde gerçekleşmesini önlemiştir. Ayrıca işletmenin her yıl giderek derinleşmesi üretim yerlerinin ocak ağzından uzaklaşmasına, dolayısıyla randımanların azalması, üretim maliyetinin yükselmesine sebep olmaktadır. İşletmede işçilik randımanlarının ve ocak nakliye kapasitesinin artırılması için skip kurulması karar verilmişse de skip desantresi ve ana hazırlık galerile-

ri açımında istenilen hız sağlanamamaktadır. (Tablo 51)

TABLO 51 : Yeni Çeltek Kömür - Asfaltit üretimi (Bin ton)

İşletme	1978	1979	1979
		Prog.	Gere.
Yeni Çeltek	90,6	110,0	91,3
Sorgun	211,5	200,0	228,0
Şırnak	285,7	500,0	60,2
Toplam	587^1	8İM	379,5

3.7.3. Linyit - Asfaltit Satışları :

Şirketin esas ortakları Şeker Fabrikaları olduğu için üretimin önemli bir bölümü Amasya, Turhal ve Kastamonu Şeker fabrikalarına sevkedilmektedir. (Tablo 52)

TABLO 52 : Yeni Çeltek Kömür - Asfaltit Satışları (Bin ton)

İşletme	Şeker Fab. lan		Piyasa	
	1978	1979	197»	1979
Yeni Çeltek	53,6	45,5	33,1	42,1
Sorgun	108,5	110,9	95,1	111,3
Şırnak	4,1	—	281,0	60,2
Toplam	166,2	156,4	419,2	213,6

3.7.4. Yatırımlar

Şirket 1979 yılında 341,9 milyon TL yatırım yapmayı programlamış, gerçekleştirme ise 168,9 milyon TL olmuştur. Yeni Çeltek Linyit işletmesini kapatma girişimleri ve diğer işletmelerin TKİ Kurumuna devredilmesi durumunda, yıl içinde yapılan bu yatırımları esas olarak kömür hazırlığı için yapılan yeraltı ihzaratı ve dekapaj harcamaları teşkil etmiştir. -

3.7.5. Personel ve İşçi Durumu:

1979 yılı sonundaki personel ve işçi durumu aşağıdadır. (Tablo 53)

TABLO 53 : Teni Çeltek Personeli

	1978	1979
Genel Müdürlük	32	12
Yeni Çeltek	927	888
Sorgun	213	197
Şırnak	108	
Toplam	1.280	1.097

3.7.6. Sermaye Hareketleri ve MaH Sonuçları:

Şirketin sermayesi 5 milyon TL olup, bunun % 34'ü Kömür işletmeleri A.Ş.'ne, % 20'si Amasya Şeker Fb. A.Ş.'ne, % 16'sı Türkiye Şeker Fb. A.Ş.'ne, % 16'sı Pancar Ekicileri Kooperatifine, % 14'ü Amasya ve Merzifon Belediyelerine aittir. Şirket 1979 yılında Şırnak ve Sorgun işletmelerinin TKT'ye devri kararları karşısında, Suluova - Yeni Çeltek işletmesinin zarar ettiğini öne sürerek DPT, Enerji T. K. İBak. lığı ve Sanayi ve Teknoloji Bk. lığı mezdinde işletmenin TJC.t.'ye devri veya kapatılması için girişimde bulunmuştur. Ancak 1979 yılı sonu itibarıyla durum henüz açıklığa kavuşmamıştır. Şirketin mali sonuçları aşağıdadır. (Tablo 54)

TABLO 54 : Yeni Çeltek A.Ş. Malî Sonuçları (Milyon TL)

	1978	1979
Gayri 'Safi Satış Hasılatı	128,2	456,5
Satış Maliyeti	79,2	385,5
Dönem Giderleri	36,4	83,6
Safi Satış Kân	12,6	-12,6
Faaliyet Dışı Gelirler	1,4	27,4
Faaliyet Dışı Giderler	5,5	6,8
Dönem Kân	8,4	8,0

3.8. KÖMÜR İŞLETMELERİ A.Ş. FAALİYETLERİ :

3.8.1. ETTİD ve Arama Çalışmaları:

Şirketin 1979 yılında işletme hakları Kütahya - Gediz, Konya - Ermenek, To-

kat - Artova, Eskişehir - Mihaliççık ve Bursa - M. Kemalpaşa yörelerinde bulunuyordu. Şirket, Gediz sahasının rezervânfai geliştirilmesi için yıl içinde MTA Enstitüsü ile temasa geçmişse de, MTA'nın havza etüdünü benimsemesi nedeniyle bu girişim sonuç vermemiştir. Esasen şirket 1979 yılını sahalanna her an devletçe el konulacağı bekleyişi içinde geçirmiştir.

3.8.2. Kömür üretimi :

Şirketin beş işletmesinden dördü 2172 sayılı yasaya dayanan kararname kapsamına alınarak, yıl içinde TKT'ye devri öngörülmüştü. Ermenek işletmesi Temmuz 1979'da, Mihaliççık ve M. Kemalpaşa işletmeleri henüz daha şirketçe üretime geçilmeden Eylül 1979'da TKİ'ye devredildi. 'Gediz işletmesi ise her türlü devir işlemleri ikmal edilmesine rağmen TKİ tarafından devralınmamış, işletme eski statüsü ile olduğu gibi askıda bırakılmıştır. Artova işletmesi ise şirketin ilerdeki yıllarda büyük ölçüde kıdem tazminatı ödemesi ile karşı karşıya, kalacağı endişesi ile Kasım 1979'da bir şahsa satılarak, işletme hakkı devredilmiştir. 1979 yılı şirketin kömür üretimi aşağıdadır. (Tablo 55)

TABLO 55 : Kömür İşçi A.Ş. Kömür Üretimi (Bin ton)

İşletme	1979		
	1978	1979	Programı
Gediz	72,8	71,6	88,8
Ermenek	40,1	15,1	50,0
Artova	26,7	24,8	30,0
Toplam	139,6	111,5	168,8

Gediz işletmesinde üretimin program hedefine ulaşamamasının esas sebebi motorin darlığı olmuştur. Çok defa Üretilen kömürün sevkiyatı durmuş, derin ve sualtı çalışan işletmenin pompaj ve havalandırma tesisleri ile ocak lokomo-

fcifleri çalışmadığından ocak zaman zaman tahliye edilmiştir.

Ermenek işletmesinin Üretimi Temmuz 1979 ayına kadar olan dönemi (kapsamaktadır. 1979 yılında hüküm süren motorin darlığı seviyatı aksatmış, stok yerlerinin dolması ise üretimi etkilemiştir.

Artova işletmesinde ise üretim sahasının dar ve verimsiz oluşu, çalışma de-

rinliğinin artışı, bölgesel sendikal sorunlar nedeniyle 1979 yılında program hedefine ulaşamamıştır.

3.8.3. Kömür Mubayaa ve Satışları :

Şirketin esas ortakları TKİ, Şeker Fb. A.Ş. ve Pancar Ekicileri Kooperatifidir. Bu nedenle şirket kendi üretimi: dışında piyasadan kömür satımlarını şeker fabrikalarının ihtiyacını karşılamaktadır. (Tablo 56)

TABLO 56 : Kömür İşi. A.Ş. Kömür Satışları (Bfn fon)

Sevk Yeri	1978	1979		
		üretimden	Satınalınandan	Toplam
Seker Sanayii	307,2	91,9	99,0	191,0
Diğer	29,2	21,5	0,3	21,8
Toplam	3364	113,4	99,3	212,8

3.8.4. Yatırımlar ;

İşletmelerin devletçe işletilecek sahalar kapsamına alınması ve yıl içerisinde her an TKİ'ce teslim alınacağı beklentiyle herhangi bir yatırım yapılamamıştır.

3.8.5. Personel ve İşçi Durumu :

1979 yılı sonundaki personel ve işçi durumu aşağıdadır. (Tablo 57)

TABLO 57 : Kömür İşL A.Ş. Personeli

	1978	1979
Genel Müd. (Personel)	32	32
Gediz tşl. (İşçi)	575	563
Ermenek işi. (işçi)	222	—
Artova tşl. (tşçi)	204	—
Ankara Köm. Dep.	3	6
Toplam	975	601

3.8.6. Sermaye Hareketleri ve Mali Sonuçlar:

Şirketin sermayesi 1979 yılında 20 milyon TL sından 50 milyon TL sına çık-

arılmıştır. Sermayenin % 38'i, TKfye, % 1Cu T. Şeker Fb. A.'ne, % 33,8'i Pancar Ekicileri İst. Koop/ne, diğerleri de çoğunlukla bazı kamu teşebbüslerine aittir. Yıl içinde Ermenek işletmesi 13,3 milyon TL tefiyet takdiri il© TKİ'ye, Artova işletmesi' ise 14,5 milyon TL bedelle özel girişimciye devredilmiştir. Yıl içinde işletmelerin TKİ'ye devri İşçiler aifasında kuşku uyandırmış ve büyük ölçüde işçi emekli olmuştur. Bu şekilde ödenen kıdem tazminatı tutan 1979 yılında 21,7 milyon TL'ye ulaşmıştır. Şirket 1979 yılını 9,7 milyon TL zararla kapatmıştır.

3.9. TÜRKİYE PETROLLERİ A.O. FAALİYETLERİ: (1)

3.9.4. Etüd ve Arama Çalışmaları :

TPAO 1979 yılında arama ve sondaj çalışmalarını "başlıca 4 bölgede yürütmüştür. Bu , bölgeler Güneydoğu Anadolu,

(1) TPAO faaliyetleri 'ham petrol arama ve üretimi ağırlıklı olarak ele alınmıştır.

Tuagölü civarı, Boyabat - Sinop bölgesi, ve Trakya - Saros Körfezi bölgeleridir. 1978 yılı sonunda 26 makina olan sondaj toapasitesi, Romanya'dan alınan 12 kule ile 38 adete yükseltilmiş dse de temini gereken bazı malzemenin yurtdışından getirtilemeyişi bu matenaların bir kısmının faaliyete geçmesine engel olmuştur. TPAO 1979 yılında 50 adet sondaj kuyusu faaliyeti yürütmüş, bunlardan 36 sı Üretim, 4 ü tesbit, 10 u arama amaçlı olmuş, ve toplam 108,8 km sondaj yapılmıştır. Saha jeolojisi çalışmaları programı % 73, jeofizik etüdler programı % 68, arama ve tesbit sondajları programı ise % 29 oranında gerçekleştirilebilmiştir. Çalışma programının aksamasının en önemli sebebi malzeme ve ekipman eksikliği olmuştur. Trakya-Hamitabad, Mardan - Nusaybin ve Tuzgölü doğal gaz etüdlarına yıl içinde devam edilmiş, Mardin - Çamoluik sahası doğal gazının Mardin - Çimento fabrikasına verilmesi için protokol imzalanmıştır. Her üç sahada da ilk bulgular olumlu olup yeni etüdlarle sahaların gelişeceği umulmaktadır.

TPAO'nun petrol aramalarında MTA Enstitüsü ile Öteden beri yetersiz olan işbirliği ve işbölümünde 1979 yılında bir ilerleme sağlanamamıştır. DİPT ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının eşgüdümünde her iki kuruluşun işbirliğini sağlam esaslara bağlamak üzere yürütülen çalışmalar sonuç vermemiştir. Aynı şekilde 1979 yılında petrol araması konusunda yürütülen TPAO - Sovyet firması teknik işbirliği projesi de olumlu bir çizgide ilerlemekten uzak kalmıştır.

3.9.2. Ham Petrol ve Doğal Gaz Üretimi:

TPAO 1979 yılında 1,2 milyon ton ham petrol, 33,9 milyon m³ doğal gaz üretmiştir. Bu üretim düzeyi TPAO'nun kuruluşundan bu güne ikadar ulaşılan en yüksek üretim düzeyidir, üretim artışına, bugüne ikadar bilinen sahalarla yeni bir saha eklenerek değil, Raman sahasında üretim geliştirme çalışmaları ile

ulaşılmıştır. Raman sahasının kuzey-doğusunda yapılan rezervuar mühendisliği çalışmaları sonucu, Raman sahasının rezervi bilinen rezervinin yaklaşık 2 katın» çıkarılmış ve saha geliştirme çalışmalarına hız verilmiştir. Raman sahasında 1978 yılında 9 üretim kuyusu devreye konulmuşken, 1979 yılında 32 yeni üretim kuyusu açılmıştır. Böylece Raman sahası TPAO' sahaları içinde ilk olarak günlük üretimi 10 bin varil aşan saha* olmuştur. (Tablo 58) TPAO Trakya Harûitabad ve Kumrular sahalarından yıl içinde 33,9 milyon m³ doğal gaz üretmiştir.

Tablo 58 : TPAO Ham Petrol Üretimi (Bin ton)

Kuruluş	1978	1979	Artış % si
TPAO	993,5	1.151,9	15,2

3.9.3. Ham Petrol ve Doğal Gaz Boru Taşımacılığı :

1979 yılında Batman - Dörtüyl boru hattı ile 12,7 milyon varil, Şelmo-Batman boru hattı ile 2,2 milyon varil, Adıyaman - Sarıl boru hattı ile 0,5 milyon varil, Sancak - Piriçlik boru hattı ile 1,5 milyon varil ham petrol, Trakya Hamitabad - Pmarhisar Çimento Fabrikası boru hattı ile 33,9 milyon m³ doğal gaz taşınmıştır.

3.9.4. Rafinaj:

TPAO - Batman rafinerisinde 1979 yılı içinde 1 milyon ton ham petrol işlenmesi programlanmış ve yıl sonunda 1,1 milyon ton ham petrol işlenmiştir. Bu durum Batman rafinerisinin açılışından bu yana erişilen en yüksek rafinaj miktarıdır.

TPAO İzmir rafinerisinde 1979 yılı içinde 3,7 milyon ton ham petrol işlenmesi programlanmış ve yıl sonunda 3,1 milyon ton ham petrol İşlenerek program

gerçekleşmesi % 83,7 oranında olmuştur, işleme programının düşük gerçekleşmesine ham petrol İkmalinin yeterince yapılamaması neden olmuştur.

3.9.5. TPAO Grup Firmaları:

PetMm - Betrokdmya A.Ş., İpraş - İstanbul Petrol Rafinerisi A.Ş. İGSAŞ - İstanbul Gübre Sn. AK ve DİTAŞ- Deniz İşletmeciliği T.A.Ş., TPAO grubuna bağlı, ayrı firmalar olarak 1979 yılında faaliyetlerine devam etmişlerdir.

3.9.6. Satışlardaki Gelişmeler:

1979 yılında iham petrol ikmalindeki aksamlar nedeni ile Türkiye toplam petrol ürünleri üretimlerinde % 20 lik bir düşme olmuştur. Arz ile talep arasındaki fark dışalım ile yeterince kapatılamamca tüketimde < 12 dolayında bir düşme olmuştur. (Tablo 59)

TABLO 59. önemli petrol ürünlerinin Türkiye'de üretim-tüketim dengesi (Bin ton)

	Benzin	Motorin	Fuel-oil
1978 üretimi	2.055,6	2.668,5	5.999,8
1978 dışalım	238,4	1.836,0	1.412,0
1978 tüketimi	2.319,0	4.504,5	7.411,8
1979 üretimi	1.800,0	2.500,0	4.400,0
1979 dışalım	90,0	2.000,0	1.900,0
1979 tüketimi	1.890,0	4.500,0	6.300,0
Tüketimde değişme	-18,5	-1,0	-15,0

Bu çerçeve içinde 1979 yılı TPAO petrol ürünleri satışları toplamı 5,9 milyon tona ulaşmış, ayrıca İpraş'a 154 bin ton ham petrol, Pmarhisar Çimento fabrikasına 33,9 milyon m³ doğal gaz satılmıştır.

TPAO yurtiçi tüketimini karşılamak için 43,7 bin ton nafta, 892,9 bin ton motorin, 913,5 bin ton fuel oil ithal etmiş, Kıbrıs'ın akaryakıt ihtiyacını karşılamış ve ayrıca 3,2 bin ton madeni yağ dışsatımı yapmıştır.

3.9.7. Yatırımlar:

TPAO 1979 yılında grup firmaları dışında 6,1 milyar TL lık programa karşılık 7,5 milyar TL lık yatırım yapmıştır. (Tablo 80)

TABLO 60 : TPAO Yatırımları (Milyon TL)

	1979 program	1979 fiili
Arama yatırımları	2.411,1	2.879,2
üretim yatırımları	655,9	n&2
Sondaj kapasite artırımı	740,0	1.481,0
Orta Anadolu Rafinerisi yatırımı	1.379,1	1.545,6
izmir rafinerisi yatırımı	688,6	757,8
Batman rafinerisi yatırımı	29,0	23,7
Diğer	201,7	70,7
Toplam.	6.105,6	7.477,1

Arama - yatırımlarının fiziksel gerçekleşmesi programa göre % 29 ile % 73 arasında değişmesine rağmen nakdi- gerçekleşme % 119 olmuştur, "üretim yatırımları arasında bulunan Raman sahası ikincil üretim yöntemleri projesi için Dünya Bankasından 2,5 milyon \$ lık kredi sağlanmıştır. Sondaj kapasitesi arttırımı için ise Romanya'dan alınan 50,2 milyon \$ lık kredinin 1978 den kalan 27,9 milyon \$ lık bölümü kullanılmış ve TPAO'nun sondaj makinası sayısı 26 dan 38 e yükselmiştir.

3.9.8. İşçilik ve Personel Sayısı:

TPAO'da çalışan personel sayısı aşağıdadır. (Tablo 61)

TABLO 61 : TPAO Personel Sayısı

	1978	1979
Memur	994	956
Sözleşmeli Personel	312	438
Yevmiyeli Personel	5.711	5.552
Toplam	7.017	6.946

3.9.9. Malî Sonuçlar ve Sermaye Hareketleri:

1979 yûi içinde dünyada ham petrol ve petrol ürünlerinin Katlarında büyük artışlar, ipana değerlerinde yapılan değişiklikler, ortaklığın finansman sıkıntısını had safhaya çıkarmış, bununla birlikte Ortaklık ürün fiyatlarının gerçek fiatların altında piyasaya satılması sonucu Akaryakıt istikrar Fonu'ndan 8.017,0 milyon TL ve ürün satışından dolayı çeşitli kamu kuruluşlarından 4.044,0 milyon TL, toplamı 13.691,0 milyon TL alacaklı duruma gelmiştir. Bu durumda Ortaklık kısa vadeli krediler kullanmış, bu ise Ortaklığa 1979 yılında 4,4 milyar TL kur farkı ve faiz şarjına malolmuştur. (Tablo 62)

TABLO 62 : TPAO Malî Sonuçları (Milyon TL)

	1979
Mal ve hizmet satışları	43.666,3
Sübvansiyonlar	+6.651,2
Gayri safi satış hasılatı	50.317,5
Satış vergileri	-9.069,9
Safî satış hasılatı	41.247,6
Mal ve hizmet maliyeti	-32.323,6
Dönem giderleri	-878,1
Safî satış kân	8.045,9
Faaliyet dışı gelirler	+1.066,4
faaliyet dışı giderler	-6.147,6
Dönem kârı	2.964,7

TPAO'nun işletme faaliyetlerinde ortaya çıkan finansman dar boğazının aşılabilmesi, kısa vadeli borçlarının ödenebilmesi ve özkaynak - dıskaynak oranının düzeltilebilmesi için sermayenin 10 milyar TL sına çıkarılması için girişimde bulunulmuştur.

4. SEÇİLMİŞ ÖNEMLİ MADENCİLİK PROJELERİNDEKİ GELİŞMELER :

Bu bölümde beş önemli projedeki, Küre -Bakır, Mazıdağı - Fosfat, Divriği -

Demir, Hasaңcelebi - Demir ve Afşin Elbistan - Linyit projelerindeki 1979 yılı gelişmeleri ele alınacaktır.

Bu önemli projelerin seçiminde Yan ödeme kararnamesinin ekinde yer alan veya Devlet Planlama Teşkilatının periyodik olarak formlarla izlediği önemli proje listeleri esas alınmamıştır.

üretim geçtiği takdirde madensel hammaddelerimizin değerlendirilmesinde önemli bir adım oluşturabilecek, sağlayacağı katma değer ve döviz tasarrufu açısından büyük, istihdam olanakları geniş, bulunduğu yörenin ekonomik ve toplumsal gelişimine bir ivme verebilecek ve yatırım uygulanmasında belirli bir mesafe alınmış olan projeler buraya seçilmiştir.

Projelerdeki 1979 yılı gelişmeleri ele alındığında, daha önce bu projeler hakkında yazılanların azlığı dikkate alınarak proje hakkında genel bilgiler, tarihçe ve projenin gerekçesi, projenin kısa teknik tanıtımı gibi bölümlerin eklenmesi kaçınılmaz olmuştur.

4.1. KÜRE BAKIR MÂDENİ DEVELOPMANI VE KONSANTRATÖR TESİSİ :

4.1.1. Proje Hakkında Genel Bilgiler :

- Girişimci kuruluş : Etibank Genel Müdürlüğü,
- Projenin adı, numarası : Küre Bakır Madeni Developmanı ve Konsantratör Tesisi, 77B010010
- Kuruluş yeri : Küre - Kastamonu,
- Üretilecek ürünlerin cins ve miktarları : 105 bin ton/yıl (% 15 Cu) bakır konsantre, 550 bkı ton/yıl (% 46 S) pirit konsantre,
- Projenin sabit yatırım tutarı : 3.772,1 milyon TL dış olmak üzere toplam 10.897,5 milyon TL (1980 yıl başı fiatları ile)
- Üretimin, Yıllık gelirler toplamı : 3.487,5 milyon TL (1980 yıl başı fiatları)